

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Rose Öling

Kävijöiden kokemuksia järjestötyöstä

Seinäjoen alueen kolmen järjestön kävijöiden kokemuksia

Opinnäytetyö
Kevät 2023
Sosionomi

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Rose Öling

Työn nimi: Kävijöiden kokemuksia järjestötyöstä: Seinäjoen alueen kolmen järjestön kävijöiden kokemuksia

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2023

Sivumäärä: 57

Liitteiden lukumäärä: 3

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia Seinäjoen kolmen järjestön kävijöiden kokemuksia järjestötyöstä. Tutkimuksen tarkoitus on tuoda itse kävijöiden kokemukset ja ääni kuuluviin ja kertoa millä tavoin järjestötyö näkyy yksilön elämässä. Kokemuksia keräämällä järjestöille saadaan tuotettua arvokasta tietoa heidän toiminnastaan, mitä voidaan käyttää toimintaa kehitettäessä ja rahoituksen hakemisessa.

Aihe on tutkijalle tärkeä, sillä järjestötyön merkitys sosiaali- ja terveydenhuollon palveluketjussa on merkittävä. Lisäksi aiheen valintaan vaikutti tutkijan henkilökohtainen kiinnostus järjestötyöstä ja opintojen aikana suoritetut harjoittelut järjestö sektorille. Tutkimuksen teoriassa määritellään järjestötyötä, vertaistukea, osallisuutta ja arkea.

Tutkimus toteutui laadullisena tutkimuksena teemahaastattelua hyödyntäen. Haastateltavia oli yhteensä kahdeksan henkilöä. Aineisto kerättiin loppuvuodesta 2022 Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarin ja KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n tiloissa ja alkuvuodesta 2023 Nurmon Sininauha ry:n Plakkarin tilassa. Olkkarilta haastatteluun osallistui kaksi kävijää, KRISiltä ja Plakkarilta kolme kävijää.

Tutkimusten tuloksista voidaan päätellä, että kävijöillä on positiivisia kokemuksia järjestötyöstä ja sen merkityksestä omassa elämässä. Kävijät ovat saaneet apua omaan arkeensa, ja järjestön toimintaan osallistuminen on tukenut päihteettömässä elämässä ja mielen hyvinvoinnissa. Järjestöistä on saatu vertaistukea omaan elämäntilanteeseensa ja se on hyvä lisä muiden palveluiden rinnalle. Lisäksi järjestöt ovat vahvistaneet osallistumista ja osallisuuden kokemusta.

Järjestöt näyttävät kävijöiden elämässä tärkeänä asiana ja paikkana, johon tullaan näkemään muita ihmisiä ja vertaisia. Elämään on saatu mielekästä tekemistä ja rytimiä. Kävijöiden kokemukset ovat positiivisia riippumatta siitä, kuinka pitkään toimintaan on osallistuttu.

¹ Asiasanat: järjestötyö, vertaistuki, osallisuus, arki

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Social Services

Author/s: Rose Öling

Title of thesis: Visitors' experiences of organizations work: Experiences of visitors of the three organizations in the Seinäjoki area

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2023

Number of pages: 57

Number of appendices: 3

The aim of the thesis is to investigate the experiences of visitors of the three organizations in Seinäjoki about organization work. The purpose of the research is to bring the experiences and voices of the visitors to be heard, as well as to reveal how the organization's work appears in the individual's life. By gathering experiences, valuable information about their operations can be produced for organizations, which can be used when developing operations and applying for funding.

The topic is important to the researcher, as the importance of organizational work in the social and healthcare service chain is significant. In addition, the outline of the topic was influenced by the researcher's personal interest in organization work and the internships in the organization sector during her studies. In the theoretical background, organization work, peer support, inclusion and everyday life were defined.

The research was carried out as a qualitative study using thematic interviews. A total of eight people were interviewed. The material was collected at the end of 2022 at the premises of Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari and KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry and at the beginning of 2023 at the Plakkari premises of Nurmon Sininauha ry. Two visitors from Olkkari participated in the interview, three visitors from KRIS and Plakkari.

From the results of the research, it can be concluded that the visitors have positive experiences of the organization's work and its importance in their own lives. The visitors have received help in their daily lives and participating in the organization's activities has supported them in a drug-free life and mental well-being. The organizations have provided peer support for their own life situation, and it was a good addition to other services. In addition, the organizations have strengthened participation and the experience of inclusion.

The organizations appear as an important thing in the visitors' lives and a place where they came to see other people and peers. Life has gained meaning and rhythm. The visitors' experiences are positive, regardless of how long they have participated in the activity.

¹ Keywords: organization work, peer support, participation, everyday life.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	5
1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET	8
2.1 Aiheen valinta.....	8
2.2 Tavoite ja tutkimuskysymykset.....	9
2.3 Tausta ja aiemmat opinnäytetyöt.....	9
3 JÄRJESTÖ, JÄRJESTÖTYÖ JA YHDISTYSTOIMINTA.....	11
3.1 Järjestö ja järjestötyö sekä yhdistystoiminta.....	11
3.2 Yhdistyslaki	15
4 VERTAISTUKI OSANA JÄRJESTÖJEN TOIMINTAA	16
4.1 Vertaistuen merkitys järjestötyössä.....	16
4.2 Vertaisuus, vertaistuki ja vertaistoiminta	17
5 OSALLISUUS.....	19
6 ARKI.....	22
7 KOHDERYHMÄ JA YHTEISTYÖTAHOJEN ESITTELY	24
7.1 Mielenterveyskuntoutajat.....	24
7.2 Päihde- ja lainrikkojataustaiset.....	24
7.3 Nurmon Sininauha ry:n Plakkari	25
7.4 KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry	26
7.5 Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari	27
8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	29
8.1 Laadullinen tutkimus.....	29
8.2 Teemahaastattelu.....	30
8.3 Aineiston analyysi.....	31
8.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	34
9 TUTKIMUSTULOKSET	36

9.1 Kävijät	36
9.2 Toimintaan osallistumisen tavat	37
9.3 Kiinnostus toimintaan	39
9.4 Järjestön tarjoama apu ja tuki arkeen sekä elämään	39
9.5 Toiset kävijät ja työntekijät	41
9.6 Muut järjestöt ja palvelut.....	42
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
11 POHDINTA.....	49
LÄHTEET	51
LIITTEET	57

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Järjestöjen erilaisia toimintamuotoja	12
Kuvio 2. Nurmon Sininauha ry:n palvelut.....	26
Kuvio 3. Neljä aineistolainauksen käyttötapaa tutkimustekstissä.....	32
Taulukko 1. Esimerkki päihteiden käytön alaluokan muodostumisesta	125

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö liittyy Seinäjoen alueella toimivien kolmen eri järjestön kävijöiden kokemuksiin järjestötyöstä ja sen merkityksestä heidän elämäänsä. Opinnäytetyön aiheeksi on valikoitunut kävijöiden kokemuksia järjestötyöstä, koska tarkoituksena on saada palveluiden käyttäjien eli asiakkaiden ääni ja kokemukset kuuluviin. Järjestöt ovat tärkeä palanen sosiaali- ja terveydenhuollon ketjua ja Suomen sosiaali- ja terveysministeriön (2023) mukaan Suomessa on 11 000 sosiaali- ja terveysalan järjestöä. Järjestöjen toiminta täydentää julkisia palveluita ja he tekevät paljon ennaltaehkäisevää ja täydentävää työtä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien sekä rikostaustaisten ihmisten parissa.

Järjestöjen tekemä työ on näkymätöntä, ruohonjuuritason työtä, mutta silti työn vaikutukset voidaan nähdä yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Sarkkinen (2021) tuo esille, että järjestöjen ennaltaehkäisevällä ja terveyttä edistävällä toiminnalla saavutetaan säästöjä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Monet järjestöt ovat tärkeässä roolissa hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistamisessa tekemällä auttamistyötä ja kouluttamalla vapaaehtoisia. Järjestöt työllistävät myös pitkäaikaistyöttömiä.

Tutkimukseni aikana hallitus päätti uudesta sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuksien myöntämisestä, joka tulee voimaan vuonna 2024 (STM, 2023). Jatkossa avustukset myönnetään suoraan valtion budjettivaroista, kun tällä hetkellä rahoitus tulee Veikkaus Oy:n tuotoista. Sarkkisen (2021) mukaan Veikkauksen tuotot ovat ehtyneet rahapelihaittojen ehkäisyyn tehtyjen toimien myötä. Tämän seurauksena on kuitenkin ollut edunsaajien rahoituksen vähentyminen. Sarkkinen (2021) on ottanut esille kirjoituksessaan rahoituksen siirtymisen valtion budjettiin. Järjestöjen rahoituksen ei tulisi muuttua ennakoimattomasti poliittisten suhdanteiden mukaan. STM:n (2023) tiedotteessa kerrotaan, että vuoden 2023 aikana valmistellaan uutta asetusta sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituslaista ja valtionavustuslaista. Asetuksen valmisteluissa otetaan huomioon järjestöiltä saatava palaute. Koenkin, että tämänkaltaisten tutkimusten tekeminen on hyvin tärkeää myös järjestöjen toiminnan tukemisen kannalta.

Järjestöt tukevat ihmisten mielenterveyttä ja päihteettömän ja rikoksettoman elämän edellytyksiä tarjoamalla matalan kynnyksen toimintaa ja paikan kohdata muita ihmisiä ja vertaisia. Vertaisuudella on myös osansa järjestöjen tekemässä työssä, sillä useimmiten palveluiden

käyttäjillä on samantyyliä haasteita elämässään, jolloin oman elämänsä haasteista puhuminen on helpompaa ja muut voivat helpommin ymmärtää omaa tilannetta ja samaistua siihen.

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, johon aineisto on kerätty teemahaastattelulla. Haastatteluun on osallistunut yhteensä kahdeksan järjestön toimintaan osallistuvaa kävijää. Aineisto on kerätty loppuvuodesta 2022 ja alkuvuodesta 2023. Opinnäytetyön alussa kerron, miksi valitsin aiheen ja esittelen tutkimuskysymykset. Sen jälkeen kerron aikaisemmista tutkimuksista, jota seuraa työn teoriaosuus. Teoriassa kerron järjestötyöstä, vertaistuesta ja sen käsitteistä, osallisuudesta, arjen käsitteestä ja mielenterveyskuntoutujan ja päihde- ja lainrikkojataustaisista ihmisistä. Esittelen laadullisen tutkimuksen ja kerron teemahaastattelun periaatteista. Selitän myös omasta työskentelyprosessistani ja kuinka toteutin haastattelut. Lisäksi kerron tutkimuksen eettisistä periaatteista ja esittelen tutkimukseni yhteistyökumppanit. Lopussa esitellään tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset ja pohdinnassa kerron kokemukseni opinnäytetyön tekemisestä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Tässä osiossa kerron siitä, miten päädyin valitsemaan aiheeni opinnäytetyölle ja miksi aihe on tärkeä. Kerron mitkä ovat tutkimuksen tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteen ja esittelen aiheeseen liittyviä aikaisempia opinnäytetöitä ja miten hyödyin aikaisemmista opinnäytetöistä omassa tutkimuksessani.

2.1 Aiheen valinta

Aiheen valintaan vaikutti oma taustani ja kiinnostukseni järjestötyöhön, sillä olin suorittanut opintojeni aikana kaikki harjoittelut järjestöpuolelle. Koska järjestötyön alue oli ollut läheinen koko opintojen ajan, tuntui luonnolliselta lähteä kirjoittamaan opinnäytetyötäkin tästä aiheesta. Lisäksi koin tärkeäksi tarttua nimenomaan järjestötyöhön aiheessani, koska koen, että järjestötyötä ei nähdä niin isossa arvossa kuin mitä sen todellinen arvo yhteiskunnalle on. Aihe muokkaantui opinnäytetyöprosessin alussa ja lopulta tarkentui koskettamaan kävijöiden kokemuksia.

Opinnäytetyön aihetta perustelen yksilön näkökulmasta sillä, että kävijöiden kokemusten kerääminen järjestötyöstä on tärkeää, koska asiakkaiden osallisuuden tunteen kokemiseen vaikuttaa esimerkiksi se, että he saavat oman äänensä kuuluviin. Osallisuutta avaan enemmän omassa kappaleessaan, mutta Isolan (2022, 0:52) mukaan osallisuus on kuulluksi tulemistä, jolloin asiakkaita haastatteleamalla he saavat oman äänensä kuuluviin ja näin tutkimuksesta syntyvällä tiedolla pystytään vaikuttamaan järjestöjen toimintaan ja muokkaamaan sitä asiakkaiden tarpeita vastaavaksi. Lisäksi järjestöjen tekemä työ on ongelmia ennaltaehkäisevää ja tukevaa työtä, joka näkyy yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla (THL, 2019). Ongelmia ennaltaehkäisevällä työllä pystytään säästämään yhteiskunnan kuluissa, sillä se tulee halvemmaksi kuin jo syntyneiden ongelmien korjaaminen. Karlssonin (i.a.) mukaan varsinaisten syntyneiden ongelmien, esimerkiksi alkoholismin, hoitaminen tulee yhteiskunnalle kalliimmaksi kuin ongelman ennaltaehkäisy. Kokemuksia keräämällä pystytään saamaan sellaista tietoa, jolla voidaan vaikuttaa rahoituksen jatkumiseen ja saamiseen. Tiedon keräämisestä on siis hyötyä sekä järjestöille että niissä käyville asiakkaille. Sarkkisen (2021) mukaan järjestöt ovat demokratian kivijalka, koska ne antavat äänen erilaisille ihmisryhmille ja tuovat asioita yhteiseen julkiseen keskusteluun kuten puutteita yhteiskunnan toiminnassa. Järjestöt tuovat siis sellaisten ihmisten äänen kuuluviin, joiden tarpeet ja tuki eivät muuten tulisi

huomioiduiksi. Opinnäytetyön avulla pystyn edesauttamaan äänen antamista ihmisille, joiden ääni ei muuten tulisi kuuluviin.

2.2 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoitus on kerätä kävijöiltä eli asiakkailta kokemuksia järjestötyöstä sekä antaa asiakkaille mahdollisuus saada oma äänensä kuuluviin. Palveluiden käyttäjät pääsevät sanoittamaan niitä kokemuksia ja merkityksiä, mitä he järjestötyölle antavat tai ovat saaneet omaan elämäänsä osallistumalla sellaisen toimintaan. Tavoitteena on saada tietoa siitä, mikälainen tarkoitus järjestötyöllä on mielenterveys-, päihde- ja rikollistaustaisten elämässä. Sen lisäksi yhteistyöjärjestöt saavat arvokasta tietoa tekemästään työstä ja pystyvät hyödyntämään sitä työnsä kehittämisessä ja palveluiden parantamisessa niin, että ne vastaavat käyttäjien tarpeisiin. Lisäksi järjestöt pystyvät käyttämään tutkimustietoa hyödyksi silloin, kun hakevat toiminnalleen rahoitusta ja muuta tukea.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ja tutkimusongelmana on:

1. Millaisia kokemuksia kävijöillä on järjestötyöstä?
2. Miten järjestöjen toiminta näkyy yksilön elämässä?

2.3 Tausta ja aiemmat opinnäytetyöt

Opinnäytetyö on tutkimus kolmannen sektorin palveluiden käyttäjien kokemuksista ja merkityksistä, mitä he ovat kokeneet ja saaneet järjestötyön parissa. Tässä osiossa on tarkoitus paneutua aikaisempaan taustatietoon ja tutkimuksiin järjestötyön kokemuksista.

Aikaisempia tutkimuksia tästä aiheesta on viime vuodelta 2021 ja vanhempi vuodelta 2015, joista molemmat on toteutettu Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Kivisaari ja Riskumäki (2021) olivat tutkineet opinnäytetyössään kävijöiden kokemuksia ja merkityksiä Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkarista. Tutkimuksesta käy ilmi (2021, s. 62), että kävijät olivat kokeneet kohtaamispaikan tärkeäksi ja tarpeelliseksi omassa elämässään. Erityisesti tutkimuksessa oli noussut esille sosiaaliset kontaktit, joita Olkkarilla käydessä saa. Tämä kertoi siitä, että yksinäisyys on vähentynyt Olkkarilla käydessä. Myös Vierimaa (2015) on tutkinut kokemuksia Olkkarista. Vierimaan varhaisemmassa tutkimuksessa (s. 39–40) oli noussut myös esille

sosiaalinen kanssakäyminen. Haastatteluissa oli kerrottu ihmisten olevan oleellinen osa Olkkarin toimintaa. Vierimaan opinnäytetyöstä löytyi myös se näkökulma, että Olkkari on hyvänä tukena muiden palveluiden rinnalla esimerkiksi tuomassa tukea terapeutin vastaanottokäynnin välisiin päiviin. Tutkimuksien tulokset olivat hyvin samankaltaisia, mutta koska ne oli tehty ainoastaan Olkkarille, odotan, että saan hieman erilaisia tuloksia, koska minulla on lisänä muitakin järjestötoimijoita. Lisäksi omassa työssäni jokainen järjestö on toisestaan erilainen, joten sekin vaikuttaa siihen millaisia kokemuksia asiakkailla on.

Cederbergin ja Kyhkysen (2022, s. 7) tekemässä tuoreessa tutkimuksessa on tuotettu tietoa perhe- ja läheistyön tuen piirissä olevien kokemuksista ja kehittämis ehdotuksista työmuodon osalta KRIS-Tampere ry:lle. Cederbergin ja Kyhkysen (s. 40) tutkimuksesta käy ilmi, että järjestön tarjoama läheistyön palvelu on parantanut elämänlaatua, tarjonnut tukea sosiaalisiin suhteisiin ja päihitteettömyyteen. Eniten palvelu oli helpottanut oloa ja lisännyt luottamusta asioiden järjestymisen suhteen ja lisännyt kykyä toimia paremmin vanhempana ja perhe-elämä oli eheytyntä.

Omaan opinnäytetyöhöni nämä tutkimukset antoivat käsitystä siitä, että miten tutkimus kannattaa toteuttaa. Erityisesti vuoden 2021 samasta koulusta valmistuneiden Kivisaaren ja Riskumäen tutkimus osoittautui hyväksi tueksi omaan työhöni, koska tutkimus oli aiheeltaan hyvin samanlainen kuin minun, mutta he olivat omassa työssään käyttäneet sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä ja sen lisäksi he olivat haastatelleet käyttäjiä yhdessä paikassa, kun taas omassa työssäni oli myös muita järjestöjä mukana. Mielestäni heidän työnsä toi selkeyttä omaan työskentelyyni, sillä sen avulla minun oli helppo pilkkoa omaani erilaisiin osioihin. Sain tutkimuksista myös hieman tietoa siitä, että millä tavoin palveluiden käyttäjät ovat aikaisemmin sanoittaneet kokemuksiaan ja minkälaista apua he olivat saaneet järjestöjen tarjoamasta toiminnasta. Uskoin näiden tutkimusten perusteella, että omat tulokseni tutkimuksesta tulevat olemaan hyvin samankaltaisia. Tästä syystä halusin, että tutkimuksessa otettaisiin huomioon myös muita Seinäjoen alueen järjestöjä, sillä eri järjestöt vastaavat erilaisiin tarpeisiin.

3 JÄRJESTÖ, JÄRJESTÖTYÖ JA YHDISTYSTOIMINTA

Tässä luvussa tuon esiin, mitä järjestöllä tarkoitetaan, mitä järjestötyö ja yhdistystoiminta on ja mistä järjestöt ovat saaneet alkunsa. Opinnäytetyön yhteistyötahoina toimii kolme toisistaan erilaista järjestötoimijaa, joten on aiheellista määritellä mitä järjestöllä tarkoitetaan ja mitä järjestötyö on. Lisäksi kerron lyhyesti yhdistyslaista, sillä Majasaaren ja Piispasen (2010, s. 4) mukaan yhdistyslaki määrittää yhdistystoiminnan raamit.

Dufva (2003, s. 13) mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöissä toimivista henkilöistä ja toimijoista käytetään monia erilaisia nimiä. Uutena toimintaan tulevien sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimijoiden voi olla työlästä hahmottaa järjestötoimintaa kuvaavia käsitteitä. Erilaisia toimijoita ovat muun muassa jäsenet, jäsenyhteisöt, vapaaehtoiset toimijat, palkattu henkilöstö ja vertaistukihenkilöt. Jotkut jäsenet ovat niin kutsuttuja perustajajäseniä, jotka ovat olleet aloittamassa kyseisen yhdistyksen toimintaa ja laatineet toimintaa määrittävät säännöt, jotka perustuvat lakiin.

3.1 Järjestö ja järjestötyö sekä yhdistystoiminta

Dufva (2003, s. 14) määrittelee järjestökäsitteen kuvaamaan rekisteröityjä yhdistyksiä, säätiöitä, liittoja ja keskusten nimikkeellä toimivien yleishyödyllisten yhteisöjen ja niiden toimintaa. Harjun (2020) mukaan järjestöt ovat ihmisten yhteenliittymiä, joka toteuttaa tiettyä yhteistä tavoitetta, arvoa tai intressiä. SOSTE eli Suomen sosiaali ja terveys ry (2020) määrittelee järjestön kuvaamaan rekisteröityjä yhdistyksiä, säätiöitä ja Suomen Punaisen Ristin paikallisosastoja. Lisäksi SOSTEn verkkosivuilta löytyy kuvio (kuvio 1), jossa on erilaisia järjestöjen toimintamuotoja. Niitä ovat esimerkiksi maksuton terveys- ja hyvinvointineuvonta, eri väestöryhmien kohtaamispaikat, asiantuntijaluennot ja kurssit, vapaaehtoinen tukihenkilö- ja ystävätoiminta, vertaistuki- ja keskusteluryhmät sekä kuntouttava työtoiminta.

Järjestöjen toimintamuotoja

Kuvio 1. Järjestöjen erilaisia toimintamuotoja (soveltaen SOSTE, 2020).

Vuorinen ym. (2004, s. 8) mukaan järjestöjen alkuvaiheessa, 1900-luvun vaihteessa, monet järjestöt olivat pitkälti hyväntekeväisyisyhdistyksiä. Se perustui eurooppalaisiin vaikutteisiin sekä kasvavaan köyhyyteen. Suomeen syntyi kristillisiä hyväntekeväisyisyhdistyksiä ja ensimmäiset sosiaali- ja terveysjärjestöt perustettiin 1800-luvun lopulla. Vanhimpia järjestöjä Suomessa ovat Suomen Punainen Risti, Skyddsföreningar för Sinnesjuka -turvayhdistys mielenvikaisia varten, nykyinen Suomen Mielenterveysseura ja Keuhkovammaliitto, nykyään Hengityслиitto HELI. Niitä perustivat opettajat, papit ja muut ammattilaiset. Hiljalleen toimintaan tulivat mukaan itse asianomaiset.

SOSTE (2020) esittää järjestöjen tekevän elintärkeää työtä suomalaisten eteen. Järjestöjen toiminnalla tavoitetaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ryhmät ja heidän läheiset. Sote-järjestöt tukevat vaikeissa tai erityisissä elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja heidän läheisiään. Toteuttaakseen tarkoitustaan järjestöt tarjoavat ihmisille monipuolisesti apua, tukea, tietoa ja mahdollisuuksia osallistua erilaiseen toimintaan.

Heimonen (2019, s. 52) tuo esiin, että suomalaiset sosiaali- ja terveysjärjestöt voidaan nähdä kansalaistoimintaa toteuttavina vapaaehtoisjärjestöinä, moninaista projekti- ja kehittämistoimintaa toteuttavina organisaatioina ja palvelun tuottajina tai usein näiden sekoituksina. Järjestöt ovat saaneet alkunsa kansalaistoiminnasta, joten kansalaistoiminta on tärkeä osa järjestöjen olemassaolon kannalta. Kansalaistoimintaa on vaikuttaminen ja osallistuminen demokratian toteutumiseen, vertaistukea ja auttamistyötä, kohtaamista ja osallisuuden mahdollistamista ja vapaa-ajan harrastaminen ja oman identiteetin toteuttaminen. Järjestöjen toiminta perustuu enimmäkseen vapaaehtoisuuteen ja Heimonen (2019, s. 53) paljastaa kuinka SOSTEn vuonna 2018 julkaistusta järjestöbarometrasta käy ilmi, että neljä viidestä paikallisjärjestöstä toimii pelkällä vapaaehtoistoiminnalla sekä myös valtakunnallisista järjestöistä.

Särkelän (2016, s. 23) mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen tehtävät ja rooli ovat muuttuneet yhteiskunnassamme vuosien varrella. Muutokset ovat kytköksissä yhteiskunnallisiin vaihteluihin. Särkelä kuvailee järjestöjen tehtävien jakautuneen yleensä mahdollisuuksien tarjoamiseen osallistumiselle ja vapaaehtoistoiminnalle, ihmisten keskinäisen avun ja tuen tarjoamiselle, palvelutoiminnalle, vaikuttamiseen ja edunvalvontaan.

Särkelä (2016, s. 36) esittää sosiaali- ja terveysjärjestöjen syntyneen vaiheittain vastaamaan yhteiskunnassa esiin nousseisiin tarpeisiin ja kuten yllä mainittiin, järjestöjen synty ja muutokset kytkeytyvät yhteiskunnan kulloiseenkin kehitysvaiheeseen. Ensimmäiset järjestöt ovat syntyneet 1800-luvun lopulla auttamaan vaikeimmissa tilanteessa olevia ja erityisesti vaikeaan tilanteeseen ilman omaa syytään ajautuneita ihmisiä. Särkelä (2016, s. 37) kirjoittaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen kehittyneen palveluiden tuottajina ja ammatillistuneen erityisesti 1980-luvulla. Järjestöjä alkoi syntyä eri sairausryhmille kuten sydänsairaille, neurologisille potilaille ja mielenterveyskuntoutujille. Kirjoittaja kertoo myös siitä, kuinka järjestöt käynnistävät mahdollisen taloudellisen toimintansa sen sosiaalisen ja yhteistä hyvää edistävän arvon vuoksi eikä niiden toiminta tähtää voittoon.

Vuorinen ym. (2004, s. 9) esittävät, kuinka 1980-luvulta lähtien järjestöjen toiminnat ovat monipuolistuneet. Ostopalvelujärjestelmän myötä järjestöistä tuli uudella tavalla julkisen puolen yhteistyökumppani, mutta julkisen sektorin näkökulmasta järjestöillä oli tuolloin marginaalinen rooli, koska sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut olivat melko kattavia. Järjestöt joutuivat hankalaan tilanteeseen, koska he hakivat rahoitusta taholta, jota ne kritisoivat. 1980-luvulla syntyi paljon erilaisia oma-apuryhmiä ja vaihtoehtoliikkeitä, jotka alkoivat kritisoida julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja ja niiden laatua ja ammatillistumista, joka ei antanut tilaa ihmisen

omalle asiantuntijuudelle. Myös järjestöjä alettiin kritisoida siitä, että ne ovat etäännyneet ihmisten tilanteista ja ovat jatkoa julkiselle sektorille.

Särkelä (2013, s. 7–8) kertoo sosiaali- ja terveysjärjestöillä tarkoitettavan järjestöjä, joiden tarkoituksena on jonkin erityisryhmän, oman jäsenistön tai isommankin väestönosan fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen tai edistäminen. Sosiaali- ja terveysjärjestöt tarjoavat suomalaisille mahdollisuuden osallistua ja liittyä yhteisöön, joka vähentää merkittävästi yksinäisyyttä ja tätä kautta vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin. Yksinäisyys on merkittävä riski ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Kirjoittajan (s. 8) mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöjä luonnehtii se, että ne tavoittavat toimintaansa paljon erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa eläviä, sairaita, eri tavalla vammaisia, työttömiä, yksinäisiä ja sosiaalisista ongelmista kärsiviä ihmisiä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöissä toimivat ovat sellaisia, joita asia koskettaa henkilökohtaisesti (Särkelä, 2013, s. 8). Tämä tarkoittaa sitä, että suurimmassa osassa yhdistyksistä on onnistuttu saamaan toimintaan syrjäytymisvaarassa olevia ihmisiä, joilla ei välttämättä muuten olisi mahdollisuutta osallistua mielekkääseen toimintaan ja osallistumiseen. Tämä puolestaan saattaa selittää sitä, että toimintaan sitoudutaan pitkäksi aikaa.

Suomessa toimii yli 11 000 sosiaali- ja terveysalan järjestöä (SOSTE, 2020). Järjestöissä toimii 1,3 miljoonaa jäsentä ja vapaaehtoisia toiminnassa on mukana puoli miljoonaa. Vertaistukijoita on 260 000, jotka työllistävät kymmeniä tuhansia alan ammattilaisia. Suuri osa sosiaali- ja terveysalan järjestöistä on paikallisia pieniä yhdistyksiä, joiden toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Järjestökentällä on myös valtakunnallisia järjestöjä, joilla on kymmeniä palkattuja työntekijöitä ja miljoonien eurojen budjetti.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminta perustuu välittämiseen (SOSTE, 2020). Toiminnan päätarkoituksena on jonkin erityisryhmän, oman jäsenistön tai laajemman väestönosan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen. Suurin osa yhdistysten toiminnasta suuntautuu lastenhoitoon ja -suojeluun, vanhemmuuteen ja huoltajuuteen (SOSTE, 2020). Toiseksi suurin toimiala on sairauten ja vammaan keskittyvät järjestöt. Loput yhdistykset keskittyvät syrjäytymisvaarassa oleviin, eläkeläisiin ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

3.2 Yhdistyslaki

Yhdistyslaki on keskeisin yhdistysten ja järjestöjen toimintaa määrittävä laki, joten käsittelem sitä hieman tässä alaluvussa. Dufva (2003, s. 13) kertoo ensimmäisen yhdistyslain olevan annettu vuonna 1919 ja säätiöistä on annettu oma lakinsa. Uusin yhdistyslaki on tullut voimaan 8.2.2023 (Laki yhdistyslain muuttamisesta 135/2023). Näiden lisäksi Suomen perustuslaissa säädetään kokoontumis- ja yhdistymisvapaudesta (Suomen perustuslaki 731/1999).

Yhdistyksistä ja järjestöistä puhutaan usein toistensa synonyymeina, mutta sanoilla on silti pieniä eroja, sillä järjestöllä viitataan usein kansalaisyhteiskunnan toimijoihin, kun taas yhdistys on enemmänkin hallinnollinen termi (Nuva ry, i.a.). Voidaan puhua järjestökentästä, jota ohjaa yhdistyslaki.

Yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten, mutta tarkoitus ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen (Yhdistyslaki 503/1989). Tätä lakia sovelletaan kaikkiin yhdistyksiin ja järjestöihin. Laki ei kuitenkaan kosketa yhteisöä, jonka tarkoituksena on tavoitella voittoa tai muuta välitöntä taloudellista etua yhteisön osalliselle taikka jos toiminnan laatu on jotenkin taloudellinen. Järjestöt ja yhdistykset ovat siis voittoa tavoittelemattomia organisaatioita.

Yhdistystä perustaessa tulee tehdä perustamiskirja, johon liitetään yhdistyksen säännöt (Yhdistyslaki 503/1989). Lisäksi perustamiskirjan allekirjoittaa kolme yhdistyksen jäseneksi liittyvää. Perustajan tulee olla vähintään 15 vuotta täyttänyt. Säännöistä tulee löytyä muun muassa yhdistyksen nimi, kotipaikkakuntana toimiva Suomen kunta ja yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot. Muut yhdistyksen säännöt liittyvät yhdistyksen jäseniin ja hallitukseen, tilikauteen ja yhdistyksen varoihin.

Uudistuneen yhdistyslain myötä, järjestöille ei syntynyt pakottavia toimia vaan lähinnä uusia mahdollisuuksia (SivisNYT, 2023). Pienemmillä yhdistyksillä on esimerkiksi mahdollisuus yksinkertaisempaan kirjanpitoon. Tähän siirtyminen on mahdollista heinäkuussa 2023. Lisäksi laki mahdollistaa päätöksenteon siirtämistä jäsenasioihin liittyen esimerkiksi järjestöjen toiminnanjohtajalle tai rekisterinpitäjälle. He pystyvät päättämään jäseneksi ottamisesta tai jäsenen erottamisesta. Lisäksi säännöissä voidaan jatkossa sallia jäsen- ja liittoäänestys hallituksen puheenjohtajan ja muiden sen jäsenten valitsemisessa.

4 VERTAISTUKI OSANA JÄRJESTÖJEN TOIMINTAA

Vertaistuki on ilmiö, joka on näyttäytynyt minulle harjoitteluiden aikana eri järjestöissä esimerkiksi erilaisten vertaistukiryhmien ja vertaiskeskusteluiden kautta muun toiminnan ohessa. Tämän vuoksi aion avata vertaistuen käsitteitä tässä osuudessa ja kertoa niiden merkityksestä järjestötyössä. Maakorpi ja Marttisen (2010, s. 52–53) opinnäytetyöstä selviää päiväkeskuksen kävijöiden kokeneen saavansa tukea päihteettömyyteen muilta kävijöiltä. Vertaisten tuki on merkityksellistä sekä päihteettömyydessä että myös muissa elämän haasteissa. Vertaistukea voidaan siis antaa ja saada muissakin elämäntilanteissa ja se toimii erilaisiin tarpeisiin vastaajana.

4.1 Vertaistuen merkitys järjestötyössä

Kuuskoski (2003, s. 30) kertoo kuinka vertaistuki eli kokemusten jakaminen on ollut pysyvää. Vertaistuki on olennainen osa ihmisten jokapäiväistä elämää ja vuorovaikutusta. Kokemusten jakaminen muiden kanssa on elämää kantava vahva voima. Kuuskosken (s. 32) mukaan vertaistoiminta soveltuu hyvin järjestöille, koska vapaa kansalaistoiminta perustuu yhdessä tekemiseen, yhdessä jaettaviin arvoihin ja kokemuksiin. Järjestöt tarjoavat helpon väylän vertaistuen kokemiselle kokoamalla samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä yhteen. Vertaistoiminta on sosiaali- ja terveysjärjestöjen keskeisimpiä toimintamuotoja, mutta se ei ole pelkäänsä niiden yksinoikeus. Vertaisryhmät jaetaan neljään eri luokkaan organisoitumistavan mukaisesti: 1) itsenäisesti ilman taustatukea toimivat ryhmät, 2) yhdistystoimintaan liittyvät ryhmät, jotka toimivat osana vapaaehtoisjärjestöjä, 3) julkiseen tukeen perustuvat ryhmät, jotka toimivat osana julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja ja 4) ryhmät, joissa yhdistyy kaikki kolme edellä mainittua.

Vuorisen ym. (2004, s. 80) osoittavat kuinka sosiaali- ja terveysjärjestöissä työskennellään paljon tilanteissa, joissa ihmisen elämää on koskettanut joku äkillinen tai pitkäkestoinen kriisi. Haasteellisinta tuollaisissa tilanteissa ovat toivon nouseminen tai sen ylläpitäminen tai muutoksen mahdollisuuden näkeminen hankalassa elämäntilanteessa. Tällöin mahdollisuus vertaistukeen on nähty olevan toistuvasti yksi keskeinen ja ihmisten itsensä arvostama muutoksen osatekijä ja edellytys. Vuorisen ym. (s. 10) mukaan vertais- ja vapaaehtoistoiminta ovat kansalaisten keskinäisiä toimintamuotoja ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen työssä ne sijoittuvat toiminnan ytimeen. Monien järjestöjen koko toiminnan ideologia perustuu vertaisuuteen ja siihen, että järjestö tuo yhteen samoja asioita kokeneita ihmisiä. Koska vertaisuus on niin

keskeinen osa järjestöjen tekemää työtä, koen tärkeäksi avata vertaisuuden käsitteitä teoriassa. Kirjoittajat määrittelevät vertaistoiminnalla tarkoitettavan joko vapaamuotoisesti tai organisoidusti järjestäytynyttä keskinäistä apua ja tukea, jossa samassa elämäntilanteessa olevat tai samankaltaisia asioita kokeneet ihmiset yrittävät yhdessä etsiä tukea tai selvittää ja ratkaista elämäntilannettaan.

4.2 Vertaisuus, vertaistuki ja vertaistoiminta

Vertaisuuden, vertaistuen ja vertaistoiminnan käsitteitä käytetään usein samassa tarkoituksessa. Mikkosen ja Saarisen (2018. s. 20) mukaan vertaisuus tarkoittaa ihmisten välistä suhdetta, keskinäistä asiantuntijuutta, voimavaraa, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Vertaisuuteen kuuluu keskinäinen tuki, jossa vertaistuen suunta voi olla yksilöiden välistä tukea (minulta sinulle, sinulta minulle), tukihenkilön tukea (minulta sinulle) tai ryhmän keskinäistä tukea (meiltä meille, meille meiltä). Vertaistuki on omaehtoista toimintaa eli vertaiset toimivat omaksi ja toistensa hyväksi, mutta ulkoiset tekijät vaikuttavat vertaistuen toteuttamiseen. Vertaistoiminta on laajempi käsite kuin vertaistuki, mutta vertaistoiminta käsittää kaiken toiminnan, mitä vertaistukeen sisältyy. Mikkosen ja Saarisen (s. 9) määrittelyn mukaan vertaistuella tarkoitetaan kokemukseen perustuvaa ihmisten keskinäistä tukea. Vertaistoiminnalla tarkoitetaan kaikkea sitä, mikä kuuluu vertaistukeen.

Vertaistuki on omaehtoista, vastavuoroista kokemusten vaihtoa, jossa vastaavassa elämäntilanteessa olevat tukevat toisiaan (Mielenterveystalo, i.a.). Keskinäinen ymmärrys löytyy samankaltaisten kokemusten kautta ja yksinäisyyden hetkinä on tärkeää kuulla toisten samantilaisessa tilanteessa olevien tarinoita. Kokemuksien jakaminen vertaisten kesken kunnioittavassa ilmapiirissä lievittää ahdistuneisuutta ja poistaa pelkoa.

Kahdenkeskinen tuki on tapaamisia, jotka voivat olla satunnaisia tai etukäteen sovittuja (Mielenterveystalo, i.a.). Tukihenkilönä toimiva henkilö voi toimia apuna erilaisissa arjen askareissa esimerkiksi kauppareissulla tai lähteä mukaan harrastuksiin. Yleensä vertaistukihenkilön kanssa vain keskustellaan asioista, sellaisistakin, jotka eivät liity sairauteen. Vertaistukiryhmässä ihminen pyrkii muuttumaan hoidon ja toimenpiteiden kohteesta aktiiviseksi toimijaksi. Ryhmän ohjaajana toimii vertainen, jolla on omakohtaista kokemusta sairaudesta. Ryhmä voi vaikuttaa niin, ettei sairaus enää hallitse yksilön elämää vaan omat voimavarat saadaan käyttöön itseä hyödyttävällä tavalla. Vertaistuki voi tapahtua myös verkossa. Monilla

keskustelupalstoilla on mahdollista kirjoittaa mielenterveysasioista ja keskustella muiden kanssa ja saada apua ja tukea omaan tai läheisen tilanteeseen. Vertaistuki verkossa voi olla kahdenkeskistä tai ryhmämuotoista. Vertaistuen arvo on siinä, että kertojalla ja kuulijalla on samanlainen kokemus, joka mahdollistaa toisen tarinan ymmärtämisen.

Repper ja Carter (2011, s. 394) esittävät vertaistuella yleensä kuvattavan hyvinvointimallin edistämistä, mikä keskittyy heikkouksiin ja vahvuuksiin: ihmisten positiivisiin puoliin ja heidän kykyynsä toimia tehokkaasti ja tukevasti kuin että keskityttäisiin ihmisten sairauteen, joka korostaa enemmän yksilöiden oireita ja ongelmia. Järjestöillä ja yhdistyksillä onkin usein erilaisia vertaistukiryhmiä, jotka kohdistuvat tiettyyn sairauteen tai diagnoosiin. Sairastuneen on tärkeää kuulla, mitä diagnoosi käytännössä tarkoittaa ja miten se vaikuttaa arjessa (Terveyskylä, 2020). Vastasairastanutta ja läheisiä helpottaa, kun he pääsevät puhumaan kokemuksestaan sairauden kanssa. Vertaistuen merkitys onkin siinä, että asiasta keskenään puhuvilla on yhteinen kokemus, jolloin toisen tarinan ymmärtäminen on mahdollista. Lisäksi on helpompaa jakaa kokemus sellaisen kanssa, joka ymmärtää miltä se tuntuu. Vertaistukija tai esimerkiksi muut sairastuneet ovat tarpeeksi etäällä, joten asiasta on helpompaa puhua. Kokemusten jakaminen yhdessä luo ymmärretyksi tulemisen tunteen.

5 OSALLISUUS

Osallisuuden käsite on hyvin laaja ja se liittyy oleellisesti järjestöjen toimintaan, sillä järjestöjen yhtenä tavoitteena on lisätä osallisuutta yhteiskunnassa (SOSTE, i.a.). Järjestöt pystyvät lisäämään osallisuutta tarjoamalla mahdollisuuden osallistua toimintaan ja vahvistaa omia kykyjä.

Jämsen ja Pyykkönen (2014, s. 9) mukaan osallisuus on monitasoinen ja monisyinen tuntemisen, kuulumisen ja tekemisen kokonaisuus. Keskeistä siinä on luottamus, sitoutuminen ja kuulluksi tuleminen. Osallisuus on tunne tai kokemus kuulumisesta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Isola (2022, 0:52) kertoo, että osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemistä. Osallinen ihminen pystyy vaikuttamaan oman elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin.

Osallistuminen on yksi väylä osallisuuden kokemukseen (THL, 2022). Mahdollisuus vaikuttaa omaa elämää koskeviin asioihin on tärkeä osa yhteiskunnallista osallistumista ja yhteisöön kiinnittymistä. Yhteiskunnallisella tasolla osallisuus on osallistumista edustukselliseen demokratiaan (Jämsen & Pyykkönen, 2014. s. 9). Keskeisintä siinä on se, että miten ihmisellä on mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon. Osallisuudessa on kyse myös johonkin yhteisöön, ympäristöön tai yhteiskuntaan kiinnittymisestä sekä yhteenkuuluvuuden tunteesta, turvallisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Osallisuus koostuu voimaantumisen, identiteettistä ja elämänhallintavalmiuksista. Olennaista siinä on sitoutuminen, omaehtoinen toiminta ja vaikuttaminen omaa elämää koskeviin asioihin ja niiden kulkuun ja lisäksi vastuun ottoa.

Osallisuus ja sitä lisäävät toimet voidaan sosiaali-, käyttäytymis- ja terveystieteelliseen tutkimukseen perustuen jaotella kolmeen eri osa-alueeseen: 1. osallisuus omassa elämässä, 2. osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa ja 3. osallisuus yhteisestä hyvästä (THL, 2022). Osallisuus omassa elämässä sisältää mahdollisuuden elää omannäköistä elämää esimerkiksi millaiseen toimintaan osallistuu. Osallisuus yhteisöissä eli mahdollisuus kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin ja niiden kautta saada tukea vaikuttamiseen. Osallisuus yhteisestä hyvästä sisältää mahdollisuuden päästä nauttimaan yhteisestä hyvästä ja jakaa sitä muille.

Osallisuus kuvaa ihmisen ja yhteisön välisen suhteen tavoiteltavaa luonnetta (Nivala & Ryyänen, 2019. s. 138). Osallisuus toteutuu silloin, kun ihminen on osa, toimii osana ja kokee olevansa osa yhteisöä. Yhteisön ja ihmisen välinen suhde muodostuu näin kolmesta osa-

alueesta: johonkin kuulumisesta, osallistumisesta ja kuulumisen tunteesta. Osallisuuden toteutuminen edellyttää kaikkia kolmea edellä mainittua. Osallisuus on mahdollista monenlaisissa ja -kokoisissa yhteisöissä ja se voi toteutua myös yhteiskunnan tasolla yhteiskunnallisena osallisuutena. Osallisuus ei voi toteutua millaisessa yhteisössä tahansa, vaan yhteisöltä edellytetään jotain sen toteutumiseksi. Osallisuuden perusta rakentuu merkityksellisissä sosiaalisissa suhteissa, joiden pohjalta voi syntyä tunne yhteisöön kuulumisesta. Osallistuminen yhteisön tarjoamaan toimintaan luo mahdollisuuden rakentavaan vuorovaikutukseen ja yhteistoimintaan. Jotta ihmisellä on yhteisössä mahdollisuus vaikuttaa yhteisön asioihin, tulla kuulluksi yhteisistä asioista päätettäessä ja osallistua yhteisöä kehittävään toimintaan ja jotta se olisi vielä mieleistäkin, tulisi osallistumisen ja osallisuuden perustua vallan jakamiseen yhteisössä niin, että yhteisön jäsenillä olisi todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa.

Laitisen (2006, s. 84–87) mukaisesti, jos uusi ihminen haluaa osallistua toimintaan, ensimmäinen askel osallistumiseen otetaan yleensä jonkun kohtuullisen yksinkertaisen toiminnan kautta. Osallistuminen sellaiseen toimintaan, jossa ei tarvita erityistä yhdistyksen toiminnan tuntemusta tai osaamista on muiden määrittelemää tekemistä ja antaa mahdollisuuden olla sitoutumatta toimintaan sen enempää. Joillekin tämä sopii, mutta toiset haluavat olla myös mukana miettimässä miten asioita tehdään, sillä se vastaa enemmän omia tarpeita. Osallistumista toimintaan ja sen määrittelyyn kannustetaan usein järjestämällä esimerkiksi jäsenkyselyitä tai verkossa tapahtuvaa ideointia. Tällaisten menetelmien kanssa tulee kuitenkin olla tarkkana, ettei se pelkisty mahdollisuuteen vaikuttaa pienissä asioissa, jotka ovat muiden määrittelemiä tai suppeimmillaan kuulluksi tulemista. Yksi tapa antaa halukkaille mahdollisuus osallistua sekä toiminnan määrittämiseen että toteuttamiseen on lohkoa toiminta osiksi ja antaa jokin osa-alue jäsenten mietittäväksi ja toteutettavaksi omalla tavallaan. Tällainen toiminnan osasta vastaaminen voi antaa osallistujalle kokemuksen mahdollisuudesta tutkia, kokeilla ja oppia itse yhdessä muiden kanssa. Osallisuus on kuitenkin enemmän kuin kokemuksia tekemisestä: se on osallisuuden tunnetta, joka pitää sisällään voimaantumisen ja valtautumisen näkökulmat. Voimaantunut ihminen tuntee pätevyyttä ja pitää omaa rooliaan merkittävänä ja valtautunut tietää millaisia vaikuttamisen keinoja on olemassa ja osaa käyttää niitä.

Nivala ja Ryytänen (2019, s. 139) kertovat, ettei riitä, että ihminen tulee ainoastaan kuulluksi vaan hänellä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Konkreettinen esimerkki toimintaan vaikuttamisesta on sellainen, jossa asiakkaat saavat ehdottaa tai toivoa, että mihin yhteisö

tekee esimerkiksi retken tai jokin aktiviteetti, jonka pariin lähdetään yhdessä. Toiveet ja ideat kirjataan lappuihin ja kerätään purkkiin, josta niitä sitten nostellaan säännöllisesti ja katsotaan, saadaanko idea toteutettua. Mahdollisuus osallistua erilaisiin toiminnallisiin prosesseihin ideoinnista toteutukseen ja arviointiin ovat tärkeitä, koska sellainen osallistuminen voi saada aikaan osallisuuden tunteen.

Nivala ja Ryyänen (2019. s. 139) jatkavat, että osallisuuden toteutuminen tarvitsee osallistumista ja kuulumista. Osallistuminen ei yksin riitä, jos se ei perustu yhteisön jäsenyyteen eikä synnytä kuulumisen tunnetta, mutta myöskään pelkkä kuuluminen ei riitä, koska se voi toteutua vaikkei olisi mahdollisuuksia tuoda omaa panostaan yhteisön toimintaan tai vaikuttaa yhteisiin asioihin. Osallisuus edellyttää ihmisen ja yhteisön välistä tasapainoista suhdetta ja demokraattista yhteisöä, jossa yhteisön jäsen voi osallistua mielekkäillä tavoilla toimintaan ja tulla vuorovaikutuksessa nähdyksi, kuulluksi ja tunnustetuksi itsenään ja arvokkaana osana yhteisöä.

Malmin ja Pietiläisen (2021. s. 21–22) kirjoittaman opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että mikäli ihminen kokee itsensä osalliseksi johonkin, hän tekee hyvinvointiaan palvelevia valintoja ja osaton ihminen näkee edessään ainoastaan riskejä. Tutkimuksessa osoitetaan, että osallisuutta lisääviä tekijöitä on yksilön kunnioitus ja kuulluksi tuleminen. Asuinseudulla on myös vaikutusta osallisuuden kokemukseen: keskustoissa ja haja-asutusalueilla asuminen lisää järjestöosallisuutta. Kaupungissa vaikuttaa myös halvemmat hinnat ja tiedottamisen taso. Myös hyvillä liikenneyhteyksillä on osallisuutta lisäävä vaikutus. Julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut korostuvat oman jaksamisen hiipuessa ja julkisten palvelujen on koettu tukevan työttömien, eläkeläisten, opiskelijoiden ja maatalousyrittäjien hyvinvointia. Työssäkäyvät ovat kokeneet enemmän osallisuutta kuin työttömät. Hyvällä taloudellisella tilanteella on ollut myös vaikutusta osallisuuden kokemiseen, koska vaikuttamismahdollisuudet on koettu hyviksi, jos varallisuus on ollut hyvä.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on vastuunsa osallisuuden edistämisessä. Niitä ovat köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy, asumisen tukeminen palveluilla ja asumistuella, vammaispoliittiset kysymykset, romanipoliittiset kysymykset, maahanmuuttajien ja muiden erityisryhmien hyvinvointi ja terveys, sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen ja viimesijaisen toimeentulon turvaaminen (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.). Kyseessä on siis kaikista heikoimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevien auttamisen turvaaminen, mitä järjestötkin pyrkivät työllään tekemään.

6 ARKI

Tässä osiossa aion kertoa arjen käsitteestä ja mitkä asiat vaikuttavat arkeen, sillä järjestöillä on merkittävä rooli kävijöidensä arjessa ja elämässä. Hyvä arki koostuu monesta osa-alueesta, joihin voimme itse vaikuttaa myös jonkin verran (Terveyskylä.fi, i.a.). Arki koostuu esimerkiksi mielen hyvinvoinnista, sosiaalisista suhteista, ravitsemuksesta, liikkumisesta ja arkitoimista, taloudellisesta toimeentulosta, turvallisuudesta, asumisesta, oikeusturvasta ja edunvalvonnasta.

Arjen hyvinvoinnilla on yhteys mielen hyvinvointiin (Mielenterveystalo.fi, i.a.). Arjessa olevat toimet tuovat rytmiä päiviin ja arki sujuu ilman ongelmia, kun elämässä on kaikki hyvin. Huolehtimalla arjen hyvinvoinnista, huolehtii samalla omasta psyykkisestä ja fyysisestä terveydestään. Arjessa olisikin hyvä olla jotain mielekästä tekemistä, sillä toimeliaisuus lisää elämänhallinnan tunnetta. Mielekästä tekemistä voivat olla esimerkiksi harrastukset, sosiaaliset suhteet ja liikunta ja osallisuus jossain yhteisössä kuten esimerkiksi järjestössä. Ravinnolla ja säännöllisellä ruokailurytmillä on myös vaikutusta ihmisen hyvinvointiin.

Ihminen, jolla on hyvä sosiaalinen verkosto, voi muita paremmin (Terveyskylä.fi, 2023). Myönteiset ihmissuhteet ovat osa hyvää arkea, mutta moni saattaakin vastoin sitä kokea yksinäisyyttä. Yksinäisyys voi taas heikentää elämänlaatua. Järjestöt ovatkin yksi väylä luoda ihmissuhteita, mikä vaikuttaa mielen hyvinvointiin ja elämänlaatuun positiivisesti. Salosen (i.a., s. 8) mukaan ihmissuhteet ovat tärkeitä hyvään oloon ja heiltä saa tukea vaikeuksissa. Mielen hyvinvointiin vaikuttaa kokemus hyväksytyksi tulemisesta omassa yhteisössään ja ympäristössään. Jokaisella tulisikin olla mahdollisuus olla osa jotain yhteisöä tai kuulua johonkin, olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja tulla kuulluksi ja nähdyksi. Salosen (i.a., s. 12) mukaan jokainen tarvitsee muita ihmisiä tasapainon säilymiseen. Toisten ihmisten avulla näemme itsemme vähän kuin peiliin katsoisi. Kuulumalla osaksi jotain yhteisöä, ihmisen stressi vähenee ja terveys lisääntyy.

HyväPäivä (i.a.) kertoo, että sujuva arki vahvistaa itseluottamusta ja lisää voimia ja auttaa jaksamisessa. Mielekäs tekeminen arjessa on tärkeää, koska se lisää elämänhallinnan tunnetta ja edistää hyvinvointia. Tuomisen (2021, s. 9–10) mukaan ihmiset elävät arkeaan sen kummemmin miettimättä sitä ja suorittavat samoja rutiineja joka päivä. Jokaisella meistä on oma arkemme, jossa on erilaisia rutiineja, mitkä sitovat meidän mahdollisuuksia toteuttaa vapaasti itseämme. Arki on meillä kaikilla hieman erilainen, mutta jokaisen meistä täytyy syödä

ja nukkua selviytyäksemme arjesta. Tuomisen (2021, s. 22, 27–28) tutkimuksesta nousi esille, että tärkein asia syrjäytymisen ehkäisyssä on ettei ihminen jää neljän seinän sisälle. Ihminen oli haastateltavien mielestä syrjäytynyt silloin, kun hän jää yksin kotiin ja eristyy muista eikä hänellä ole sosiaalisia suhteita ja on masentunut tai ahdistunut.

7 KOHDERYHMÄ JA YHTEISTYÖTAHOJEN ESITTELY

Tässä luvussa esittelen kohderyhmää, jolle kolmen haastatteleman järjestön toiminta on erityisesti suunnattu. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö muutkin ihmiset osallistuisi tai voisivat mennä järjestöjen toimintaan. Esittelen kohderyhmän sen vuoksi, että se auttaa ymmärtämään järjestöjen tekemän työn merkitystä, kun tiedetään minkälaisista taustoista ja elämäntilanteista olevia ihmisiä järjestön toimintaan osallistuu. Lisäksi esittelen haastattelun yhteistyökumppanit ja kerron niiden tarjoamasta toiminnasta. Esittelen opinnäytetyön yhteistyökumppanit jokaisessa alaotsikossa erikseen, sillä ne ovat kaikki toisistaan hieman erilaisia. Mukana olevista järjestöistä kahdessa olin suorittanut opintojeni aikana harjoittelun: valtaistavan sosiaalityön harjoittelun Olkkarissa ja palveluiden johtamisen harjoittelun Nurmon Sini-nauha ry:ssä.

7.1 Mielenterveyskuntoutajat

Maailman terveysjärjestö World Health Organization (2022) on määritellyt mielenterveyden olevan hyvinvoinnin tila, jossa ihminen näkee omat kyvyt ja selviytyy elämään kuuluvista haasteista ja työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan. Mielenterveys on muutakin kuin mielenterveyden ongelmien puuttumista, koska ihmiset kokevat sen eri tavoin. Mielenterveysongelmia ovat erilaiset mielenterveyden häiriöt, psykososiaaliset tilat ja muut mielenterveyden tilat, joihin liittyy huomattavaa ahdistusta tai toimintakyvyn heikkenemistä sekä uhkaa itsensä vahingoittamisesta.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) (i.a.) mukaan mielenterveys sisältää kyvyn sopeutua sosiaaliseen ja muuhun ympäristöön, ehjän minäkäsityksen, ymmärryksen omista kyvyistä ja rajoista, kyvyn käsitellä tunteita ja psyykkistä joustavuutta ongelma- ja muutostilanteissa. Mielenterveyskuntoutujasta voidaan puhua siis silloin, kun ihmisen mielenterveydessä yllä mainitut osa-alueet eivät vastaa mielenterveyden määritelmää ja mielenterveyden häiriö tai tila on vaikuttanut merkittävästi toimintakyvyn alenemiseen ja ihmisen arjesta suoriutumiseen.

7.2 Päihde- ja lainrikkojataustaiset

Lampisen (2022, s. 33–34) kirjoittamasta artikkelista käy ilmi, että puhuttaessa päihde- ja lainrikkojataustaisista, viitataan siihen, että henkilöllä on ollut aiemmin yhteyksiä päihteisiin

ja/tai rikolliseen toimintaan. Lisäksi artikkelissa kerrotaan, kuinka mielenterveyden häiriöt ovat vangeilla yleisiä. Rikolliseen uraan päätymiseen vaikuttaa jo lapsuudessa ja nuoruudessa koetut ongelmat omassa elinympäristössä. Usein taustalla on ollut taloudelliset ongelmat, alkoholi-ongelmat, ristiriidat perheenjäsenten kesken, työttömyys ja sairastelu. Lapsi tottuu jo siis varhain ympäristöön, jossa alkoholi, väkivalta ja rikollisuus ovat lähes arkipäivää. Puutteellinen sosiaalinen kontrolli on ollut tavanomaisin piirre rikoksen uusijoiden lapsuuden kohteissa.

Lampisen artikkelista voi päätellä, kuinka varhaisella ja ennaltaehkäisevällä tuella on jo merkitystä. Tästä syystä järjestöjenkin rooli päihde- ja lainrikkojataustaisten elämässä voi olla merkittävä, sillä järjestöt pyrkivät sekä tukemaan että ennaltaehkäisemään ihmistä päihteettömään elämään.

7.3 Nurmon Sininauha ry:n Plakkari

Nurmon Sininauha ry on yhdistys, joka tekee päihdetyötä kristillisellä arvopohjalla (Nurmon Sininauha ry, i.a.). Nurmon Sininauha ry:lla on kaksi toimintakeskusta Seinäjoen alueella: Sissalan päiväkeskus Nurmossa ja Seinäjoen keskustassa sijaitseva Päiväkeskus ja kohtaamispaikka Plakkari, josta haastateltavat omalle tutkimukselleni kokoan. Molemmat päiväkeskukset ovat matalan kynnyksen avoimia kohtaamispaikkoja, joissa on mahdollisuus perustarpeiden saamiseen, vertaistukeen ja virikkeellistä ajankulua. Nurmon Sininauha ry:n sivuille on koottu taulukko, johon on koottu kaikki osa-alueet, joihin yhdistys tarjoaa tukea (kuvio 2) Toimintaan saa osallistua ainoastaan päihteettömänä.

Kuvio 2. Nurmon Sininauha ry:n palvelut (soveltaen Nurmon Sininauha ry, i.a.).

Plakkarin päiväkeskuksessa on mahdollista saada vertaistukea päihde- ja peliriippuvuuksissa ja muissa riippuvuusongelmissa saman kokeneilta ihmisiltä (Nurmon Sininauha ry, i.a.). Plakkarissa pystyy ruokailemaan, käymään kuntosalilla tai peseytymässä ja pesemään pyykkiä. Myös internetin käyttöön on mahdollisuus. Viikko-ohjelmasta löytyy erilaista toimintaa. Plakkariin toimintaan voivat osallistua kaikki päihde- ja riippuvuuteen tukea kaipaavat ja muut toiminnasta kiinnostuneet. Plakkari on auki arkisin klo: 9–14.

7.4 KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry

KRIS Suomen Keskusliitto ry:n (i.a.) mukaan KRIS on kansainvälinen järjestö, joka tarjoaa apua ja tukea vankilasta vapautuville. KRISin toiminta perustuu neljään periaatteeseen, joita ovat päihde- ja riippuvuus, rehellisyys, toveruus ja yhteisvastuullisuus. KRIS ry:n tuki alkaa vangin ensimmäisestä yhteydenotosta ja yhteydenpito jatkuu koko vankilassaoloajan. KRISiltä tul- laan vapautuvaa vankia portille vastaan ja yhdessä vapautuvan kanssa aletaan rakentamaan

toimivaa tukiverkostoa, joka muodostuu yhteistyökumppaneista ja alueen muista toimijoista. KRIS tarjoaa vertaistukea, kokemusta, tietoa ja luottamuksellista yhteydenpitoa.

KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:lla on toimintakeskus, joka on kaupungin omistama iso omakotitalo, jossa on mahdollisuus erilaiseen toimintaan (KRIS Suomen Keskusliitto ry, i.a.). Tiloista löytyy esimerkiksi autotalliin rakennettu kuntosali ja lisäksi sisä- ja ulkosauna. Toimintakeskuksella pystyy pesemään pyykkiä, käyttämään asiakaskonetta ja soittamaan virastopuheluita asiakaspuhelimella. Toimintakeskuksen viikko-ohjelman sisältö suunnitellaan yhdessä. Se sisältää muun muassa ruuanlaittoa, teemaryhmiä ja liikuntaa. Työntekijät auttavat, neuvovat ja lähtevät tarvittaessa mukaan hoitamaan virastoasioita. Vertaistuki on toiminnan keskiössä.

KRIS Suomen Keskusliitto ry:n (i.a.) sivuilla kerrotaan, että KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry tekee yhteistyötä Suomen eri vankiloiden kanssa ja toimintakeskuksessa pystyy suorittamaan yhdyskuntapalveluksen, valvontarangaistuksen tai koevapauden. Lisäksi toimintakeskukselle voi mennä työkokeiluun tai kuntouttavaan työtoimintaan. KRIS pitää kuukausittain infoja ja päivystystä suljetulla kuin avopuolellakin, joiden aikana on mahdollisuus myös yksilötapaamiin. KRISin toimintaan osallistuminen edellyttää aitoa halua muuttua ja jättää rikokset ja päihheet taakse. Toimintaan voi mennä tutustumaan lomilla. KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry tekee myös erityisnuorisotyötä, joka on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa kriminaalityötä 15–29-vuotiaille päihde- ja rikoskierteessä ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille vertaistuen avulla.

7.5 Kokemus- ja vertaistoimijat ry Olkkari

Olkkarin (i.a.) sivuilla kerrotaan, että Olkkari on kaikille avoin, matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää mielen hyvinvointia ja tukea päihteettömän elämän edellytyksiä. Yhdistyksen arvoja ovat tasa-arvoisuus, leimaamattomuus, asiakaslähtöisyys ja kuulluksi tuleminen. Yhdistys haluaa tukea vertaisuutta, joka mahdollistaa vertaisryhmien syntymisen ja ylläpitää koulutettujen kokemusasiantuntijoiden työskentelyä kentällä. Lisäksi yhdistys haluaa vahvistaa yhteiskunnassa palveluiden käyttäjien asemaa ja vaikutusmahdollisuuksia ja lisätä ymmärrystä ja vähentää leimaamista, joka kohdistuu erityisryhmiin. Yhdistys on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton.

Olkkarissa pystyy osallistumaan erilaiseen toimintaan kuten vertaistukiryhmiin ja harrasteryhmiin ja tapahtumiin (Olkkari, i.a.). Olkkarissa arvostetaan aitoa ja rakentavaa kohtaamista,

jossa ihminen otetaan vastaan ihmisenä (Kohtaamispaikka, i.a.). Tärkeitä teemoja toiminnassa ovat myös osallisuus, kokemusasiantuntijuus, vertaisuus ja vapaaehtoisuus. Yhdistys pyrkii pois ammattilainen – autettava -ajatuksesta ja tuomaan enemmän ilmoille ajatusta siitä, kuinka jokainen on toimija ja oman elämänsä parhain edistäjä. Keneltäkään ei kysellä diagnooseja tai minkälaiset taustat kenelläkin on. Olkkarissa kunnioitetaan tasa-arvoa, joka on kävijöiden ja työntekijöiden välillä. Työntekijät ovat usein kokemusasiantuntijoita, joten he lähestyvät kävijöitä vertaisuuden näkökulmasta. Työntekijöitä ei tule kuormittaa tai esittää heille mitään vaatimuksia. Olkkarin aukiolot vaihtelevat päivästä toiseen, mutta aukioloaika sijoittuu pidemmälle iltapäivään, kun muut järjestöt ovat jo menneet kiinni. Joka viikko on erilaista ohjelmaa, mutta myös pysyviä ryhmiä ja aktiviteetteja löytyy (Viikko-ohjelma, i.a.). Muun muassa askarteluryhmää, toimintatiimiä, kokemusasiantuntijan puheenvuoro ja vastaanotto sekä rentoutusta on tarjolla lähes joka viikko. Lisäksi suosittu päihteetön karaoke on joka toinen perjantai-ilta.

8 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Seuraavissa alaluvuissa kerron, mitä tutkimusmenetelmää hyödynsin tutkimuksessani ja minäkalaisesta menetelmästä on kyse. Kerron myös tutkimuksen aineiston keruusta ja miten olen analysoinut aineistoa. Lopussa käyn läpi aineiston luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä pe-riäätteitä.

8.1 Laadullinen tutkimus

Oma tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, sillä kyseessä on yksinkertaisim-millaan aineiston muodon kuvailua (ei-numeraalinen) kuten Eskola ja Suoranta (2000, s. 13, 15) sitä määrittelevät. Muita laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä ovat aineistonkeruu-menetelmä, harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta, laadullisinduktiivinen analyysi, hypo-teesittomuus, tutkimuksen tyyllilaji ja esitystapa, tutkijan asema ja narratiivisuus. Laadullinen aineisto tarkoittaa pelkistetysti aineistoa, joka on ilmiäasultaan tekstiä. Laadulliselle tutkimuk-selle tyypillisistä piirteistä, tutkittavien näkökulma, koskettaa omaa tutkimustani hyvin vah-vasti, sillä tarkoituksena on haastatella itse palveluiden käyttäjiä.

Tutkimusprosessi alkaa aiheen valinnalla ja Hirsjärvi, ym. (2009, s. 63, 81) mukaan tutkimuk-sella on viisi askelta: 1. aiheen valinta, 2. tiedon kerääminen, 3. materiaalin arvioiminen, 4. tulokset ja 5. työn kirjoittaminen. Kun sopiva aihe löytyy, sitä kannattaa tarkentaa ja rajata. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aihetta ei voi kuitenkaan rajata liikaa, sillä tutkimusmenetelmä valitaan usein siitä syystä, että aihetta voi joutua tarkentamaan tai suuntaamaan uudelleen aineiston keräämisen jälkeen. Aiheen rajaaminen tuntui aluksi haasteelliselta, mutta lopulta onnistuin mielestäni rajaamaan sitä niin, että se ei ole liian laaja ja minun oli helpompaa muo-dostaa opinnäytetyön teoria. Rajasin aihetta jättämällä joitain teemoja omasta tutkimukses-tani pois, sillä huomasin aikaisemmista opinnäytetöistä, että tutkimuksissa oli käytetty hieman erilaisia teemoja kuin mitä minulla, mutta osittain myös samoja aiheita. Jätin omasta tutki-muksestani pois esimerkiksi hyvinvoinnin teeman ja en lähtenyt avaamaan erikseen muita järjestöjen kohderyhmiä kuten työttömiä ja yksinäisiä tai muita syrjäytymisvaarassa olevia ryhmiä.

Eskola ja Suoranta (2000, s. 18–20) määrittelevät hypoteesittomuuden tarkoittavan sitä, ettei tutkijalla ole ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Tutkijan ase-masta laadullisessa tutkimuksessa kerrotaan, että se on toisella tapaa keskeinen mitä

tilastollisessa tutkimuksessa, sillä tutkijalla on toiminnassaan vapautta, joka antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään useimmiten pieneen määrään tapauksia, joita pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Tieteellisyyden kriteeri ei tässä tapauksessa ole siis määrä vaan laatu. Kun lähdin tekemään tutkimusta aiheesta, josta minulle oli harjoitteluiden myötä jo syntynyt omakohtaisia kokemuksia ja jonkinlainen ennako-olettamus, pohdin hieman sitä, että saattaako se mahdollisesti vaikuttaa siihen, miten haastattelen kävijöitä tai miten suhtaudun tutkimukseen ylen päätänsä. Tutkimuksen edetessä olen kuitenkin huomannut, että suhtautumiseni on pysynyt melko neutraalina tutkimuksen ajan. Odotukset olivat kuitenkin sellaisia, että haastatteluissa nousee esille positiivisia asioita ja kokemuksia. Tämän vuoksi kiinnitin erityistä huomiota haastatteluissa siihen, etten johdattelisi kysymyksissäni.

8.2 Teemahaastattelu

Kiviniemen (2001, s. 68) mukaan laadullisen tutkimuksen aineistoissa käytetään sellaisia menetelmiä, jotka vievät tutkijan lähelle tutkittavaa kohdetta. Haastattelu onkin siihen tyypillinen aineistonkeruumenetelmä. Tämä sopii omaan tutkimukseeni, koska menen lähelle tutkittaviani, sillä tapaan heidät jokaisen kasvotusten ja suoritan haastattelut jokaisen haastateltavan omaksumassa kohtaamispaikassa.

Alasuutari (1995, s. 51) kertoo, että laadullisessa tutkimuksessa tulee rajoittaa kerättävän aineiston määrää. Esimerkiksi teemahaastattelussa käsitellään vain tutkittavaan teemaan oletettavasti liittyviä asioita. Eskolan ja Vastamäen (2010, s. 28–29) määrittelyn mukaan teemahaastattelussa aihepiirit eli teema-alueet, on etukäteen päätettyjä. Kysymysten muoto ja järjestys ei ole tarkka, vaan ne vaihtelevat haastateltavasta toiseen.

Eskolan ja Suorannan (2000, s. 87) mukaan teemahaastatteluiden suosio on noussut, koska teemahaastattelu on muodoltaan niin avoin, että vastaaja pääsee puhumaan hyvin vapaamuotoisesti. Tällöin voidaan katsoa vastauksen edustavan vastaajaa itseään. Teemahaastatteluissa käytettävät teemat varmistavat sen, että jokaisen haastateltavan kanssa puhutaan suurin piirtein samoista aiheista. Teemat muodostavat konkreettisen kehikon, jonka avulla litemoitua haastatteluaineistoa voidaan lähestyä suhteellisen jäsentyneesti.

Kokosin teemahaastattelun rungon (Liite 1) kokoon syksyllä 2022 opinnäytetyön ohjaavan opettajan avustuksella. Sen jälkeen otin yhteyttä yhteistyötahoihin sähköpostilla. Sain

sovittua Olkkarin ja KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry:n kanssa haastattelut loppuvuodeksi ja Nurmon Sininauha ry:n Plakkarin yksikössä suoritin haastattelut alkuvuodesta 2023. Haastateltavat löytyivät nopeasti ja ongelmitta ja heidät valittiin sen perusteella, että ketkä halusivat siihen osallistua. Yhdessä järjestöistä työntekijä oli kysynyt haastateltavia minun puolestani, joten en tiedä onko heidän valintaansa ollut vaikuttavia tekijöitä.

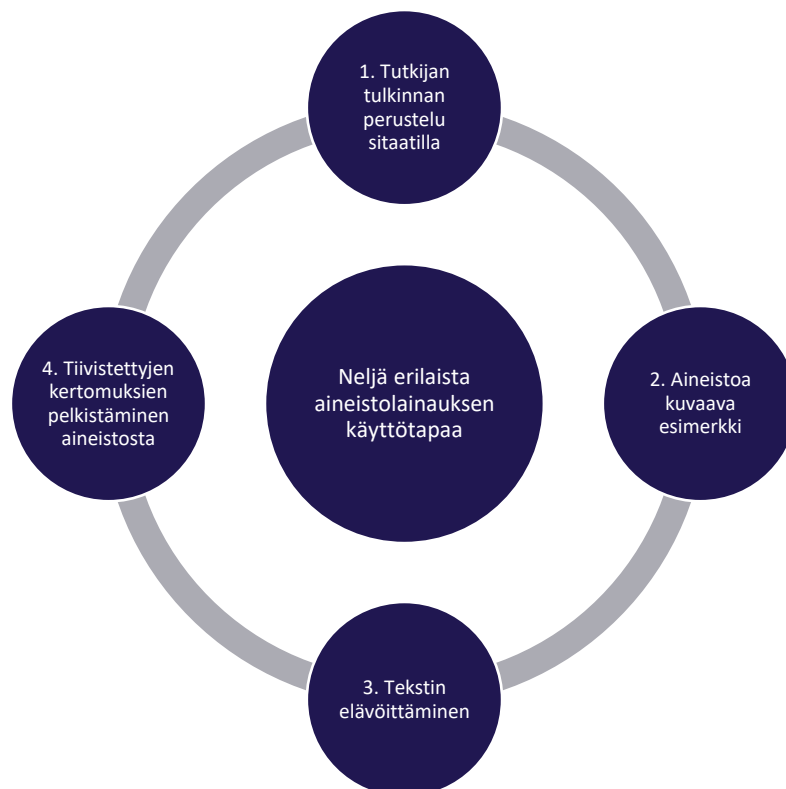
Yhteensä suoritin kahdeksan haastattelua, koska tiesin jo etukäteen, että litterointi tulee vieämään todella paljon aikaa ja työstin opinnäytetyötäni yksin, joten pidin haastateltavien määrän kohtuullisena omat voimavarani huomioiden. Haastattelut kestivät haastateltavan mukaan 20–40 minuuttia, keskimäärin jokainen haastattelu kesti noin puoli tuntia. Haastattelut tapahtuivat aina kahden kesken erillisessä huoneessa ja nauhoitus tapahtui puhelimella, joka oli koko ajan haastateltavien nähtävissä. Haastattelut etenivät jokainen haastattelurungon mukaisesti ja sujuivat hyvin. Niihin ei tullut keskeytyksiä ja jokainen haastattelutilanne oli mukava ja erilainen kohtaaminen. Oli mielenkiintoista kuulla jokaisen kävijän omia ajatuksia järjestöstä. Osasta haastatteluissa huomasin, että viimeinen kysymys haastattelurungosta olisi pitänyt muotoilla ja miettiä paremmin, sillä osa haastateltavista ei ymmärtänyt kysymystä niin kuin olin sen itse mielessäni ajatellut. Tästä syystä minun olisi kannattanut kokeilla haastattelurunkoa jollain toisella ihmisellä, joka ei osallistu tutkimukseen. Olisin voinut myös esitellä haastattelurungon opinnäytetyöseminaarissa, jolloin olisin voinut kuulla muiden opiskelijoiden kehittämideoita runkoon. Vastaukset olivat kuitenkin lopulta sellaisia, että pystyin käyttämään niitä tutkimuksen tuloksissa. Toivoin jälkikäteen, että olisin esittänyt enemmän jatkokeskustelua teemoista keskustellessa.

8.3 Aineiston analyysi

Ensimmäiseksi aineisto kirjoitetaan nauhoitteilta puhtaaksi. Kallio (i.a.) toteaaakin, että laadulliset aineistot ovat usein puhetta kahden ihmisen välillä. Puheen purkaminen kirjoitettuun muotoon eli litterointi on oleellinen osa aineiston analyysiä. Litterointi on aikaa vievä prosessi, mutta se antaa mahdollisuuden tutustua aineistoon hyvin läheisesti. Litteroinnin suoritin omin sormin eli toiselle ikkunalle avasin nauhoitteen ja toiselle kirjoituspohjan, johon kirjoitin sana sanalta nauhoitukset. Yhteensä litteroituja sivuja syntyi 66.

Tuomen ja Sarajärven (2009, s. 95) mukaan aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen

tarkoituksen mukaan, joten ne eivät ole siis etukäteen päätettyjä. Tuomi ja Sarajärvi (2009, s. 91–93) kertovat sisällönanalyysi olevan perusmenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysissa tulee ensiksi päättää, että mikä aineistossa on se, joka kiinnostaa. Sen jälkeen aineisto käydään läpi ja sieltä merkataan kohdat, jotka liittyvät tutkittavaan asiaan. Tästä voidaan puhua aineiston koodaamisena. Nämä vaiheet ovat välttämättömiä, jotta voidaan siirtyä itse varsinaiseen analyysiin, tässä tapauksessa teemoitteluun, jossa katsotaan, mitä kustakin teemasta on sanottu. Eskola ja Suoranta (2000, s. 174–175) kertovat, että tutkimusaineistosta voi nostaa esiin teemoja, jotka vastaavat tutkimusongelmaan. Tällä tavoin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Tekstistä etsitään tutkimusongelman kannalta olennaisimmat aiheet. Teemoittelu vaatii empirian ja teorian vuorovaikutusta. Ei voida siis käyttää aineistosta nousevia sitaatteja johtopäätöksinä tai analyysinä. Voidaan kuitenkin käyttää sitaattia perustelemaan tehtyä tulkintaa. Lisäksi sitaattia voidaan käyttää aineistoa kuvaavana esimerkkinä tai elävöittämään tekstiä ja aineistosta voidaan pelkistää lyhyitä kertomuksia (kuvio 3).

Kuvio 3. Neljä aineistolainauksen käyttötappaa tutkimustekstissä (soveltaen Eskola & Suoranta, 2000, s. 175).

Tuomi ja Sarajärvi (2009, s. 93) kertovat teemoittelun olevan luokituksen kaltaista, mutta siinä painottuu se, mitä kustakin teemasta on kerrottu. Kyse on laadullisen aineiston

pilkkomisesta ja ryhmittelystä eri teemojen mukaan. Silloin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja toistumista aineistossa. Mikäli aineisto on kerätty teemahaastattelulla, aineiston pilkkominen on helppoa, koska haastatteluiden teemat muodostavat valmiin jäsennyksen aineistoon.

Kun kävin aineistoa läpi, yliviivasin korostusvärillä kohdat, jotka olivat oman tutkimuksen kannalta merkityksellisiä. Sen jälkeen lähdin poimimaan taulukkoon teemoja, jotka toistuivat haastatteluissa. Koostin taulukon yhdistäväksi luokaksi kävijöiden kokemukset järjestyöstä ja tein kaksi yläluokkaa, joista toiseen kokosin toiminnasta tärkeäksi tai merkityksellisiksi koettuja asioita ja toiseen yläluokkaan kokosin merkityksiä arkeen ja elämään. Kun olin ensin etsinyt haastatteluista kohdat, jotka toistuivat ja olin koonnut ne taulukkoon sellaisenaan, yhdistin samankaltaiset asiat yhdeksi alaluokaksi. Esimerkki tällaisen alaluokan tekemisestä on päihteiden käytön vähentyminen (taulukko 1).

Taulukko 1. Esimerkki päihteiden käytön alaluokan muodostumisesta.

Alkuperäiset sitaatit haastattelusta	Pelkistetympi versio sitaattia	Alaluokka
<p>-Kyllä mun alkoholin käyttö on paljon vähentynyt sitten kun mä oon näis kulkenut</p> <p>-On siis tää on ainakin mun elämän pelastanu sillä lailla pitkältäkin justiin, että mähä tykkäsin yksin vaikka kotona ryypiskellä ja kaikki sekin paska on jäänyt, kun mä oon tänne tullu</p> <p>- Mä oon saanut täältä tota niin niin paljon sitä raittiuden tukea, että että tuota</p>	<p>-Alkoholin käyttö vähentynyt</p> <p>-Ei ryypiskele enää</p> <p>-Tuki päihteettömyyteen</p>	<p>Päihteiden käytön vähentyminen</p>

mä pidän sitä kyllä yhtenä tärkeimpänä		
--	--	--

Alasuutari (1995, s. 38–39) määrittelee laadullista analyysia niin, että sen johtolangoiksi ei kelpaa tilastolliset todennäköisyydet niin kuin tilastollisessa analyysissa. Siihen vaikuttaa jo yksiköiden määrä, koska laadullisessa analyysissa jo yksi strukturoimaton yksilöhaastattelu voi tuottaa 30 puhtaaksi kirjoitettua tekstisivua. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusyksiköiden suuri joukko ei ole tarpeellista.

8.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tuomi ja Sarajärvi (2009, s. 140) listaavat laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä asioita, joihin sisältyy selostus tutkimuksen kohteesta ja tarkoituksesta eli mitä ollaan tutkimaan ja miksi. Oman tutkimuksen tarkoituksesta ja syistä olenkin kertonut erikseen opinnäytetyön alkupäässä, jossa kerron aiheen valinnasta ja tutkimuksen tavoitteesta.

Tutkijan täytyy Hirsjärven, ym. (2009, s. 23, 25) mukaan noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä tutkimuksessaan. Tutkimuksen lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen, jota omassa tutkimuksessani olen toteuttanut kertomalla jokaiselle haastateltavalle, että mistä haastattelussa on kyse ja mitä se koskettaa. Olen pyytänyt jokaiselta kirjallisen suostumuksen haastatteluun osallistumisesta ja korostanut tutkimuksen vapaaehtoisuutta. Olen kertonut sekä suullisesti että kirjallisesti, ettei haastattelun nauhoituksia kuuntele kukaan muu kuin minä ja nauhoituksen voi keskeyttää milloin tahansa haastattelun aikana. Lisäksi olen ilmoittanut, että ketään ei voida tunnistaa opinnäytetyöstä, sillä ketään ei mainita nimeltä. Hirsjärvi, ym. (2009, s. 25–27) painottavat myös epärehellisyyden välttämistä tutkimustyön vaiheissa kuten esimerkiksi plagiointia, tuloksien kaunistelua ja harhaanjohtavaa raportointia. Plagiointia vältetään merkkäämällä lähdeviitteet kunnolla ja mahdollisimman tarkasti tekstiin ja lähdeluetteloon, jolloin toisten ihmisten tekstiä ei esitetä omana.

Eettisiin periaatteisiin liittyy oleellisesti myös opinnäytetyösopimus, tutkimusluvut ja tietosuojaseloste (Arene, i.a., s. 6–7, 21). Ennen tutkimuksen kirjallisen työn aloittamista olen tehnyt opinnäytetyösopimuksen ja tutkimusluvut järjestöjen kanssa. Lisäksi olen täyttänyt tietosuojaselosteen haastateltavia varten, jonka sisällön olen kirjoittanut helpommin saavutettavaksi tutkimuksen suostumislomakkeeseen (Liite 3.). Tutkimusluvut tarvitaan, mikäli tutkimuksen kohteena on jonkin organisaation toiminta tai edustajat, tässä tapauksessa organisaation asiakkaat. Jokaisen asiakkaan kanssa kuitenkin sovitaan haastatteluun suostumisesta erikseen, kuten omassa tutkimuksessani olen toiminut.

Hirsjärvi, ym. (2009, s. 231–233) mukaan tutkimuksen tuloksien luotettavuus vaihtelevat, jonka vuoksi pyritään arvioimaan sen luotettavuutta. Luotettavuuden arviointiin laadullisessa tutkimuksessa ei voida käyttää samanlaisia menetelmiä kuin määrällisessä tutkimuksessa, kuten esimerkiksi mittaustulosten toistettavuus eli reliiabiliteetti. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta lisää tarkka selostus tutkimuksen toteutuksesta kuten haastatteluiden olosuhteet ja paikat missä ne tehtiin. Lisäksi kerrotaan haastattelu-aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat haastattelussa ja tutkijan itsearviointi tilanteesta. Olenkin avannut hieman haastatteluprosessia aikaisemmassa alaotsikossa, jossa kerron teemahaastattelusta. Tuomi ja Sarajärvi (2009, s. 141) toteavat, että tutkijan on annettava tutkimuksensa lukijoille riittävästi tietoa siitä, miten tutkimus on tehty, jotta he pystyvät arvioimaan tutkimuksen tuloksia. Tuloksista tulee selkeämpiä ja ymmärrettävämpiä, kun työskentelystä kerrotaan tarkasti. Kertomalla rehellisesti ja mahdollisimman tarkasti omasta tutkimusprosessistani olen saanut toteutettua luotettavan tutkimuksen.

Lisäksi tutkimuksessa on käytetty lähdeviitteitä kaikessa tekstissä, joka ei ole omaa tuotostani ja tuloksissa olen pyrkinyt käyttämään analysoinnin tukena mahdollisimman paljon aineistolainauksia, jotka tuovat tutkimukseen luotettavuutta. Tulokset on esitetty valehtelematta ja sellaisina kuin ne ovat. Lisäksi olen kertonut rehellisesti siitä, mitä olisi voinut tehdä toisin tutkimuksen aikana.

9 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset, jotka keräsin haastatteluista. Tulokset rakentuivat pitkälti haastattelurungon mukaisesti (Liite 1). Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tämä esittämistapa osoittautui sopivaksi. Haastatteluiden alkuun selvitin muutamia taustatietoja kuten minkä ikäinen haastateltava on, kuinka pitkään on osallistunut järjestön toimintaan tai koska on aloittanut käymään järjestössä/kohtaamispaikassa ja mistä he ovat saaneet tiedon järjestön toiminnasta. Neljännessä alaotsikossa haastattelurungon kolmas ja neljäs teema yhdistyvät. Kerron ensimmäisenä omin sanoin tutkimustuloksista ja liitän perään lainauksia haastatteluista, mikä lisää tulosten luotettavuutta ja tuo luettavuutta tekstiin. Aineistolainauksia on valikoitu satunnaisesti ja haastatteluihin vastanneiden numerointi on H1, H2 jne. H tarkoittaa haastateltavaa.

9.1 Kävijät

Haastateltavat olivat iältään 42–73-vuotiaita. Kolme oli naisia ja loput viisi miehiä. Kaikki haastateltavat osallistuivat säännöllisesti järjestön toimintaan, vähintään joka viikko ja useimmat joka arkipäivä ja joskus myös viikonloppuisin, jos järjestö pitää esimerkiksi lauantai-aiukioa.

Kyllä mä viikottain käyn varmaan sanoisin parina kolmena päivänä oikeastaan, että vähän riippuu, että onko osallistumassa johonkin toimintaan, mutta ihan nyt muuten vainkin tulee käytyä – –. (H2)

Joka kerta kun tää vaan on auki, niin tuota pyrin tulemaan. (H6)

Joka arkipäivä. Joskus jopa lauantaisin. (H4)

Myös oma terveydentila saattoi vaikuttaa siihen, kuinka usein pystyi järjestössä käymään. Sen vuoksi joku saattoi välillä käydä ja välillä taas ei.

– – ja sanotaan että en niin, että on välillä semmosia aikoja että oon aktiivisemmin ja sitten taas aikoja et menee niinku viikkoja että en laisinkaan. Et se on vähän tämän mun terveyteni mukaan sanotaan näin. (H1)

Osa järjestön toimintaan osallistuneista oli osallistunut jo useamman vuoden kun taas osa oli aloittanut kohtaamispaikassa kulkemisen kuluneen vuoden aikana.

Vuodesta 2017. (H3)

Tuli elokuussa 6 vuotta. (H6)

Puolisen vuotta. (H4)

Mä oon vuodesta, se on hetkinen 2000 jotain. Onkohan se 16 tai 17. Siitä asti mä oon täällä käyny. (H8)

Toimintaan oli päädytty mukaan eri reittejä pitkin. Osa oli tullut kaverin kanssa tai työntekijän neuvomana, jotkut olivat itse etsineet netistä tietoa ja joku oli löytänyt toiminnan pariin järjestön oman mainonnan ja viestinnän johdosta.

No mä kun oon paljasjalkainen seinäjokinen niin mähän oon tiennyt, että toistakymmentä vuotta sitten se rantautuu myös tänne. (H7)

Mä ihan itse edellisellä paikkakunnalla missä mä asuin, niin niin mä en muista mitä mä googlasin, jotakin mielenterveyspalveluita tai jotakin vastaavaa en muista mitä, niin tää paikka vaan niinku yhtäkkiä tupsahti vaan tietokoneella mulle niinku itse, että tommoinen olisi. (H2)

No tuota niin, mä tuota ensin olin tuolla päihdekllinikalla. Mulla oli vähän päihdeongelmaa ja tuota niin sieltä tää (työntekijän nimi). Mä en tiennyt tästä paikasta vielä mitään, mutta tuota se sano tällainen paikka on täällä. (H6)

9.2 Toimintaan osallistumisen tavat

Haastatteluissa selvitin millä tavoin haastateltava osallistuu järjestön toimintaan tai osa haastateltavista saattoi kertoa siitä oma-aloitteisesti. Tavat osallistua olivat erilaisia riippuen järjestön toiminnasta ja haastateltavan omista mielenkiinnon kohteista. Toiset osallistuivat erilaisiin vertaistukiryhmiin tai muihin järjestön pitämiin ryhmiin ja aktiviteetteihin kuten yhteisiin keskusteluihin ja retkiin ja karaokeen. Joku halusi keskittyä oman luovuuden taitojen kehittämiseen järjestössä. Lisäksi jotkut osallistuivat toimintaan esimerkiksi käymällä syömässä kyseisessä järjestössä tai tekemällä askareita järjestössä.

No kaikki reissuthan on aivan mun mielestä tosi jees. Kyllä jonkun verran oon askarteluryhmässä, en kovin paljon, mutta aina ehkä silloin tällöin on osallistunut siihen. Ja karaokessa tykkään käydä joka toinen perjantai, se on ihan mukava ja tuota niin ei nyt oikein mitään erityistä, että mitä täällä nyt on sitten tällaista

vertaistukiryhmää tai tuota niin jotakin askartelu ja tokikin ehkä pääasiassa sitten semmoisiin osallistun. (H2)

– – elikkä mä teen mieluummin sitten näitä juttuja mitä tässä, että halon hakkuuta ja puiden kaatoa ja ynnä muuta tämmöistä – –. (H3)

Paljolti tuota kirjoittamalla ja soittamalla täällä. (H5)

Esimerkiksi semmonenku rentoutus on nytkin maanantaina, ei kun maanantaina kun perjantaina, niin semmoseen rentoutumishetkeen oon osallistunut. Sitten tähän tämmöseen yleiseen keskusteluun ja mitä nyt aiheena on, niin keskustellaan niistä ja sitten on näitä tapahtumia mitä on täällä ollut. (H1)

Kysyin haastateltavilta, onko heillä haasteita osallistua toimintaan. Osa koki, että heillä ei ole haasteita, mutta jos haasteita oli, ne koskivat yksittäisiä aktiviteetteja toiminnassa, joihin ei välttämättä sairauden tai fyysisten kipujen takia haluttu osallistua. Esimerkiksi punttisalille eivät jotkut halunneet mennä ja pitkille retkille ei voinut osallistua jalkakipujen vuoksi. Yksi haastateltavista koki haasteena osallistua johonkin aktiviteettiin sen, että sitä ei enää järjestetty järjestön toiminnassa, koska koronan vuoksi se oli mennyt tauolle.

No aika hyvin pystyn osallistua kyllä joo kyllä kaikkeen. Ei oikeastaan ole mitään sellaisia haasteita. Ehkä liikuntaryhmä voi olla sitten, että tota vaikka sekin nyt varmaan huomioidaan kävijät siinä, mutta tota tuota se voi olla, että se ei sitten niin sitten kiinnostakaan sitten, että sitten mä en vaan niinku osallistu. (H2)

Kuntosalin tuota niin jos vaan voi välttää niin niin tuota sinne mä en sitten mielelläni lähde. (H3)

No sanotaan näin, että se pelaaminen ehkä. Siitä mä pidän elikkä niinku esimerkiksi salibandy ja tämmöiset. Sitä jossakin välissä tehtiin ja ja tuota keilaaminen ja tämmöiset ja biljardia ja sitä pitäisi vaan niin kun ideoida enemmän. (H5)

No se on vähän, että pitkät kävelyt reissut niin mä en pysty mun jalkojen takia, ku ne häjyyllöö. Muuten oon kyllä kaikkeen osallistunut. (H4)

Lisäksi ikä saattoi vaikuttaa siihen, että ei enää kokenut jaksavansa tai ei kiinnostanut osallistua aktiviteetteihin. Saatettiin siis tietää mahdollisuuksista osallistua erilaiseen toimintaan, mutta koettiin itsensä jo niin vanhaksi, että ei sen myötä ollut kiinnostusta osallistua.

No onhan täällä ny kaikenlaasta, mutta en mä tiedä kai se on siinä että mua ei kiinnosta ku pitää niinku itseensä jo niin vanhana, ettei enää niinku oo mitää kiinnostuksia. (H8)

9.3 Kiinnostus toimintaan

Kysyin haastateltavilta mikä heitä toiminnassa erityisesti kiinnostaa, koska halusin tietää syitä sille, miksi järjestön toimintaan osallistutaan. Suuri osa haastateltavista koki, että heitä kiinnostaa ihmisten tapaaminen ja vertaisryhmät. Toiminnassa kiinnosti sen tarjoama ruoka ja se ettei tarvinnut jäädä yksin neljän seinän sisälle. Lisäksi päihteettömyys koettiin kiinnostavana asiana sekä yhteisöllisyys ja ilmapiiri. Myös erilaiset tapahtumat mainittiin kiinnostavina.

Näkee ystäviä, saa jutella ja saa pelata koiraa ja sitten jutella ja keskustella, juoda kahvia ja syödä ja eipä siinä. En mä paljon muuta kaipaa. Se on ihan kiva kun näköö ystäviä ja sillee ettei tarvitse kotona olla neljän seinän sisällä. (H8)

Ensimmäinen asia on se päihteettömyys. Sitten tuota yhteisöllisyys ja se, että jokaisella tuota niin mun mielestä jokaisen ihmisen pitäisi, mun mielipiteeni, että pitäisi kuulua johonkin yhteisöön on tärkeää. (H3)

No eniten kiinnostaa se että on just näitä erilaisia tapahtumia ja sit tää ilmapiiri täällä. Tää on niin semmonen vastaanottavainen ilmapiiri ja aina löytyy niinku se jutteluapukin jos sitä tarvitsee ja sit tosiaan kavereita näkee täällä. (H1)

No mua kiinnostaa erityisesti vertaiskohtaukset. (H7)

No nää ryhmät varsinkin mitä täällä on. (H6)

Kun puhutaan päihteettömyydestä asiana, joka toiminnassa kiinnostaa, tarkoitetaan sillä sitä, että järjestön toimintaan ei saa osallistua päihtyneenä ja toimintaan osallistuvien tulee sitoutua tähän sääntöön.

9.4 Järjestön tarjoama apu ja tuki arkeen sekä elämään

Olin kiinnostunut tietämään, että minkälaista apua ja tukea kävijät olivat saaneet omaan arkeen tai elämäänsä ja minkälainen merkitys järjestöllä saattaa ihmisen elämässä olla. Yksi haastateltavista koki, että järjestön toiminnasta on jopa tullut liian iso osa omaa elämää ja että nyt olisi jo aika siirtyä eteenpäin elämässä.

– – nyt on välillä tuntunut että ehkä tästä on tullut tosi vähän liiankin iso osa mun elämää, että nyt pitäisi jo ehkä vähän nyt sitten siirtyä – –. (H2)

Monelle järjestön toiminta onkin antanut elämään rytmiä ja rutiineja ja sisältöä omiin päiviinsä, kun ei tarvitse olla pelkästään kotona. Vastauksista voidaan myös huomata, että jos ei osallistuisi järjestön toimintaan, ihminen saattaisi ajautua käyttämään esimerkiksi alkoholia, kun päivissä ei olisi muutakaan sisältöä. Joku ei välttämättä tiedä, että mitä tekisi, jos järjestön toimintaa ei olisi olemassa.

No se rytmi. Se on yksi niinku ja justiin se, että ei ole yksin siellä kotona niitten synkkien ajatusten kanssa, saa aika tosi paljonkin vaihtelua elämään. (H4)

No se nimenomainen päivärytmi, että täällä ollaan ennen yhdeksää ja ollaan sinne kolmeen asti, niin se on jo tärkeä. (H3)

No sillä lailla justiin, että niin kun on tekemistä nyt. Jotta niin ettei tarvi siellä kotona ryyppiskellä ja olla yksin silloin varsinkin, ku vaimo on töissä, että kyllä se on aika paljon niinku muuttanu arkielämää. (H6)

Välillä on semmoisia kausia, ettei oikein niinku ole mitään tekemistä, että niinku jos ei tämä paikka oo auki niin niin sitten tuntuu että pitääkö sitä vaan olla ja ihmetellä kotonaan. (H5)

Järjestön toiminta saattaa antaa apua myös mielen hyvinvointiin ja jaksamiseen ja päihteettömän elämän ylläpitoon, kun saa elämään mielekästä tekemistä ja sisältöä. Joku ei välttämättä ajattele hakevansa suoranaisesti apua järjestöstä, mutta saattaa saada sitä huomattamattaan muiden ihmisten kautta.

Ja niinkun sanoin että myös tällästä jaksamista ja sitten kun ihmiset on kertonu niistä omista tilanteista mitä on, niin sit siinä niinku huomaa et hei, että kaikista vaikeista tilanteistakin voi niinku selviytyä. (H1)

No mä oon saanu ainakin mielialaani parempaan kuosiin huomattavasti. (H4)

Alkoholiongelmaan ainakin tosi paljon. (H6)

Apua voi saada myös erilaisten Kelan hakemusten tekemiseen ja esimerkiksi netin käyttöön. Monella järjestöllä onkin käytössään asiakastietokone, jolla voi hoitaa omia asioitaan ja saada apua sen käytössä.

Ihan jo pelkästään tuota niin kelan asioihin, jos jos tuota niin tarvitsee jotakin toimeentulotukea tai vastaavaa hakea tai harkinnanvaraista tai tällaista, niin täältä on saanut siihen avun. Netin käytössä oon saanut apua. (H3)

Ja sitten tuota niin justiin, että jos mulla on joku niin kyllä saa jeesiä, että jos ny tarvitsee vaikka nyt jossain kelan asioissa niin saaha jeesiä. (H4)

Järjestöjen tekemästä työstä voi olla yllättäviinkin elämän osa-alueisiin apua, kun ihminen ei palaakaan vanhoihin tapoihin. Yksi tällainen asia oli parisuhde, jonka yksi kävijä koki saaneensa sen ansiosta, kun oli osallistunut järjestön toimintaan eikä ollut aloittanut alkoholin käyttöä. Lisäksi yksi järjestön toimintaan osallistuva kävijä kertoi saaneensa esiintymistaitoja, koska on osallistunut kierrokseen, jossa jokainen vuorollaan nostaa jonkin tunnekortin ja kertoo kortista. Järjestöjen tarjoama apu voi siis ylettyä sellaisiinkin asioihin, joita ei ensimmäisenä tule edes ajatelleeksi.

Lisäksi haastateltavat kertoivat itse tärkeäksi kokemiaan asioita. Tärkeänä pidettiin päihtetömyyteen saatua tukea ja järjestön omia arvoja.

Mä oon saanut täältä tota niin niin paljon sitä raittiuden tukea, että että tuota mä pidän sitä kyllä yhtenä tärkeimpänä. (H3)

No ne on ne KRISin arvot. KRISin arvot kantaa aika pitkälle että tuota niin. (H7)

Luottamuksellinen ja ennakkoluuloton ilmapiiri olivat myös tärkeitä asioita kävijöille. Ennakkoluulottomuus erilaisia ihmisiä kohtaan nimettiin tärkeänä asiana.

Sen mä nyt pidän tietysti tärkeänä, että jos täällä jollekin henkilökunnalle kertoo jotain asioita, niin mä toivon että ne pysyy niitten tiedos että ne ei leviä niinku eteenpäin. (H8)

Ja sitten toi ennakkoluulottomuus mun mielestä, mikä täällä paikassa on ja semmoinen tuota niinku kaikenlaisia ihmisiä kohtaan, niin se on ollut mulle niinku tosi tärkeitä. (H2)

9.5 Toiset kävijät ja työntekijät

Tiedustelin haastateltavilta miten he kokevat muut kävijät ja työntekijät. Pääasiassa muihin kävijöihin suhtauduttiin hyvin ja haastatteluissa kävikin ilmi, että ilmapiiri on hyvä, johon

vaikutti merkittävästi muut ihmiset ja työntekijöiden ajateltiin luovan pohjan sille. Toki joukkoon mahtuu myös niitä, joista ei tykätä. Lisäksi ymmärrettiin etteivät kaikki kävijät välttämättä ole omassa parantumisessaan samassa vaiheessa, mutta toivomus oli, että kaikki noudattaisivat yhteisiä sääntöjä.

Ainakin mä toivon sitä, että niin jokaisella olisi se ajatus siitä raittiudesta se tota se tärkein, mutta meillä on niin paljon tässä sillä lailla eri vaiheessa olevia, että niin niin. (H3)

No ei, ei mulla oo ongelmaa kenenkään kanssa. Mä tulen aika hyvin toimeen kaikkien kanssa. (H6)

Niiden kanssa pystyy puhumaan ihan mitä vaan ja meillä on oikeasti hyvä meininki täällä. (H4)

Myös ohjaajiin suhtauduttiin positiivisesti ja sellaisina, että heille pystyy puhumaan omista asioista. Osa haastateltavista oli osallistunut järjestön toimintaan jo useamman vuoden ajan, jolloin he olivat kohdanneet useampia ohjaajia vuosien varrella.

Aivan ihania tyyppejä kaikki. (H1)

Ne osaa tehdä työnsä hyvin. (H5)

Ja kyllä täällä ohjaajat mitä on ollut nyt munikin aikana tosi paljon, monta ohjaajaa ja näin niin kyllä mä kaikista pitänyt aika hyvin. (H6)

9.6 Muut järjestöt ja palvelut

Halusin haastatteluissa selvittää, että osallistuvatko haastateltavat muiden järjestöjen toimintaan, koska myös yhteistyö järjestöjen välillä palvelee kävijöiden tarpeita. Järjestöt saattavat vastata erilaisiin tarpeisiin ja näin ihmistä pystytään tukemaan kokonaisvaltaisesti. Kävi ilmi, että osa kävijöistä oli aikaisemminkin osallistunut jonkun järjestön toimintaan. Osa taas osallistui muiden järjestöjen toimintaan sitä kautta, että jos järjestöt keskenään ovat järjestäneet yhdessä esimerkiksi aktiviteetteja tai retkiä. Jotkut taas kävivät ainoastaan yhdessä paikassa.

Mannerheimin lastensuojeluliitto ja sit tää Kehitysvammasten tukiliitto – –. (H1)

Joo, tota Plakkarilla joskus. Pääosin kyllä sielläkin niinku siellä on ollut keskiviikkoiltaisina oon ollut pari tuntia. (H2)

Joskus oon osallistunu tuohon Epilepsialiiton toimintaan, mutta tuota silloin kun mä vielä – – siellä mä kävin hyvin aktiivisesti, mutta en ole täällä nyt. (H6)

En. Sen verran osallistun totta kai mitä yhteistyötä tehdään Olkkari-Plakkari -akseli ja näin. (H7)

Lisäksi halusin tietää minkälaista apua ja tukea on saanut muilta järjestöiltä, jos oli osallistunut sellaisen toimintaan. Osa ei enää muistanut niin kaukaisia asioita menneisyydestään ja joku ei kokenut hakevansa itsessään apua tai osannut eritellä, että mitä apua on saanut. Apu on voinut tulla huomaamatta, kun on voinut keskustella muiden ihmisten kanssa, joilla on ollut samanlainen elämäntilanne.

Joo kyllä tietysti on ollut, että on saanu keskustella asioista ja juuri kun itsellä on ollut se lapsi niin jos on ollu jotaki siihen liittyviä asioita, niin totta kai äidit keskustelee myös näistä lapsista aina, että sillä tavalla on kyllä ollut. Kyl mä oon niinkun saanut ja varmaan tietämättänikin oon saanut sitä sillä tavalla, että en osaa sitä eritellä et hei mä sain sieltä sitä kun mä annoin tätä, että mä en niinku semmonen hakeva. Mutta oon siinä keskustelussa ollu mukana ja et tosiaan kyllä mä oon sieltä saanutkin, koska mä oon siellä ollut ja mennytkin sinne toimintaan. Kyllä se on varmaan ollu semmosta vuorovaikutteista kyl sitten. (H1)

Jotkut kuitenkin kertoivat, minkälaista apua olivat saaneet muista järjestöistä. Suurin osa haastateltavista ei kuitenkaan osallistunut muiden järjestöjen toimintaan oman vakipaikkansa ohessa.

No kyllä mä oon keskustellu siellä muutamien kanssa ja sellaista niinku, varsinkin silloin kun tuota niin mun – –, niin aika paljonkin saatiin keskusteluapua. (H6)

– – ehkä ne sellaiset vertaiskeskustelut mitä siellä on muiden kävijöiden kanssa keskusteltu, niin niistä nyt on ollut varmaan ehkä eniten hyötyä, että kun en sitten muuten ole apua sitten sieltä hakenut. (H2)

Vastauksista voidaan kuitenkin huomata, että vertaiskeskustelut ovat keskeisessä roolissa järjestöjen toiminnassa, koska sen kautta ihmiset kokevat saavansa apua itselleen.

Viimeisenä halusin tietää, että millä tavoin järjestöjen toiminta koetaan julkisten palveluiden esimerkiksi terveydenhuollon ohella. Vastauksista kävi ilmi, että suurelle osalle järjestö on

ainut paikka, jossa he säännöllisesti käyvät. Järjestön toimintaa pidettiin elämän tärkeimpänä asiana oman sairauden hoitamisessa, jolloin se meni kaiken muun edelle. Osa vastaajista kävi silloin tällöin sairaalassa esimerkiksi sairautensa vuoksi kontrollissa tai 1–2 kaksi kertaa vuodessa juttelemassa sairaanhoitajan kanssa. Jotkut kävivät myös terapiassa.

– – mulla ei oo mitää muutaku se sairaalakäynnit sillonku tulee, että pitää mennä. Kontrollikäynnit mitä meen, mulla ei oo mitään muita palveluita et tää on ainut sellanen paikka ja tää on antoisa paikka ja tavallaan niinku ei tarvikkaan muita, mä vois in näin niinku kiteyttää sen. (H1)

No kun mulle on kysymyksessä sitten kuitenkin loppupeleissä sairauteni hoidosta, eli kun olen päihderiippuvainen ja alkoholisti niin niin mulle menee aina tämä sairauteni hoito etusijalle. Eli tää järjestö on tällä hetkellä mun elämässä niin yks niitä tärkeimpiä asioita, sitten vasta tulee muut. (H7)

Kyllä tää mun mielestä ihan on hyvin toiminut tää niin kun systeemi että että tota mä oon vaan aina sitten sanonut, jos oon sairaanhoitajalle käynyt juttelemassa niin sanon, että hänkin aina kysyy että kuinka mä käyn täällä Olkkarilla – –. (H2)

Lisäksi yhdestä haastattelusta nousi esille, että sairaanhoitajien kanssa oli hankalampi keskustella vertaisena vaan apua saadaan muilta kävijöiltä järjestössä. Vastauksista voidaan siis nähdä, että järjestön toiminta on tärkeässä roolissa kävijöiden elämässä ja niiden toiminta tukee ja täydentää julkisten palveluiden tekemää työtä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia kävijöillä oli järjestötyöstä ja miten järjestöjen toiminta näkyy yksilön elämässä. Tutkimuksessa halusin selvittää mikä heitä erityisesti kiinnostaa järjestötoiminnassa, minkälaisia merkityksiä he antavat järjestötoiminnalle ja mitä apua he ovat mahdollisesti saaneet elämään ja arkeen. Lisäksi halusin tietää käyvätkö he useammassa kuin yhdessä järjestössä ja ovatko he saaneet sieltä apua omaan elämänsä.

Kokosin aineiston teemahaastatteluilla vuoden 2022 loppupäässä sekä alkuvuodesta 2023. Yhteensä haastatteluja oli kahdeksan, jotka tapahtuivat kohtaamispaikkojen tiloissa. Teoriaosuudessa selitin, mitä järjestötyö tarkoittaa ja sen historiaa hieman sivussa ja selitin vertais-tuen käsitteen ja sen eri muodot ja osallisuuden ja arjen käsitteen. Lisäksi määrittelin lyhyesti mielenterveyskuntoutujat ja päihde- ja lainrikkojataustaiset. Kerroin myös lyhyesti yhdistys-laista.

Haastatteluista kävi ilmi, että kävijöillä on pitkälti positiivisia kokemuksia järjestötyöstä ja sen merkityksestä omassa elämässä. Haastateltavat kokevat järjestöt tärkeänä osana omaa elämää, ja toimintaan osallistumisesta on ollut apua arjessa. Esimerkiksi rutiinit ja päivärytmi ovat asioita, joihin on saanut apua järjestön toimintaan osallistumalla. Heintzelman ja King (2019, s. 688–699) esittävät tutkimuksessaan rutiinien yhteyttä ihmisen kokemukseen elämän tarkoituksesta ja olivat löytäneet positiivisen yhteyden miellyttävän rutiinin ja elämän tarkoituksen välillä. Tästä voisi ajatella, että myös järjestöjen toimintaan osallistuvilla on syntynyt kokemus elämän tarkoituksen löytymisestä tai sisällöstä elämään, kun arkeen on tullut rutiineja ja rytmitystä.

Haastatteluissa tuli esille, että kävijöillä on taustaa esimerkiksi päihteiden käyttäjänä tai mielenterveyden ongelmista, jolloin päivät ovat koostuneet ennen järjestön toimintaan osallistumisista, kotona yksin oleilusta, alkoholin käyttämisestä tai muusta haitallisesta toiminnasta. Vastauksista voi päätellä, että jos toimintaa ei olisi, saattaisi moni jäädä yksin kotiin omien ajatustensa kanssa. Tuloksissa käy myös ilmi, että ihmisen elämästä on voinut kadota muu sisältö esimerkiksi työttömäksi jäämisen tai sairastumisen vuoksi, jolloin ei oikein tiedetä, miten aika kuluisi. Onkin tärkeää, että kriisitilanteissa tai niistä selviytyessä, pyrkii pitämään arjen rutiineista kiinni (Turvakoti, 2021). Arjen rutiineista kiinnipitäminen tukee mielen hyvinvointia ja vaikeasta elämäntilanteesta selviämistä. Rutiinit tuovat arkeen rakenteen ja

turvallisuuden tunnetta, kun voi ennustaa tulevaa. Järjestöt tarjoavat kävijöilleen mahdollisuuden luoda arkeen rytmitystä ja rutiineja osallistumalla matalan kynnyksen toimintaan. Valitsemalla itseä kiinnostavat asiat ja aktiviteetit, jotka toistuvat viikoittain, arjessa on sellaisia asioita, jotka toistuvat ja luovat arkeen rytmiä.

Tuloksista voidaan päätellä, että järjestöt tarjoavat erityisesti vertaistukea ja vertaisuuden kokemuksia. Vertaistuki nimettiin monessa haastattelussa tärkeäksi asiaksi tai vertaisten kanssa keskusteleminen nousi jollain tavoin esille. Saviranta ja Åhlberg (2010, s. 25) kertovat omassa tutkimuksessaan, että vertaistukiryhmissä ihmiset saavat henkistä ja sosiaalista tukea. Tuloksista voidaan lukea, että kun ihminen pääsee keskustelemaan muiden samankaltaisessa elämäntilanteessa olevan tai samanlaisten ongelmien kanssa painivan, ihminen saa siitä itselleen tukea ja ymmärrystä, että vaikeistakin elämäntilanteista voi selvitä eteenpäin. Mental Health Foundation (2022) esittää, että tutkimusten mukaan vertaistuki voi kehittää ihmisen hyvinvointia, esimerkiksi lyhentää sairaalajaksoja, saada laajemman tukiverkon ympärilleen, paremman itsetunnon, luottamuksen ja sosiaaliset taidot. Muiden ihmisten kanssa keskustelu koettiin avuksi myös silloin, kun oli osallistuttu jonkun toisen järjestön toimintaan, sillä vertaisten kanssa käydyistä keskusteluista oli koettu olevan eniten hyötyä ja apua.

Kippola-Pääkkösen (2018, s. 175–176) mukaan ihmisellä onkin tarve olla yhteydessä muihin ihmisiin ja luoda sosiaalinen verkosto. Jaetut yhteiset kokemukset vertaisten kanssa saattavat lisätä yhteisyyden kokemista ja tarjota erilaisia näkökulmia omiin ongelmiin ja niistä selviämiseen. Vastauksista pystyy näkemään, että muiden ihmisten tapaaminen ja vertaisuuden kokeminen on tärkeässä roolissa siinä, miksi kohtaamispaikkaan tullaan. Mainittuun ilmapii-riin ja yhteisöllisyyteen vaikuttivat ja vaikuttaa muut ihmiset, joten se varmasti kertoo myös siitä, kuinka tärkeää toiminnan kannalta on se, että ihmiset pääsevät ja pystyvät osallistumaan kohtaamispaikkojen toimintaan. Järjestöt ovat myös hyvä matalan kynnyksen väylä päästä kokemaan vertaisuuden tunnetta muiden ihmisten kanssa eikä se vaadi aina edes vertaistukiryhmään osallistumista. Muut ihmiset ovat tulosten mukaan asia, joka toiminnassa erityisesti kiinnostaa tai muiden ihmisten kanssa syntyvä yhteisöllisyyden tunne. Tästä voidaan siis päätellä, että vertaistuki ja vertaisuuden kokemukset ovat tärkeitä asioita järjestötyössä.

Vertaistuki vastaa siis ihmisten tarpeeseen olla yhteydessä muiden samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien kanssa. Lisäksi tuloksista voidaan nähdä, että järjestöt tarjoavat apua esimerkiksi mielen hyvinvointiin ja päihteettömän elämän ylläpitämiseen, johon myös

rutiineilla ja vertaistuella voi olla positiivinen vaikutus, kuten tuloksista voimme päätellä. Haastatteluissa kävi ilmi, että kun ihminen on alkanut osallistumaan järjestön toimintaan, päihteiden käyttö on vähentynyt tai jäänyt kokonaan pois. Järjestöjen tekemällä ehkäisevällä päihdetyöllä ehkäistään päihdehaittojen- ja ongelmien syntymistä (Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston järjestöt, i.a.). Lisäksi työllä nostetaan kynnyistä päihteiden käyttöön ja autetaan heitä, joilla on jo päihteiden käytön kanssa ongelmia. Järjestöjen ehkäisevällä työllä saadaan säästettyä yhteiskunnan varoja, koska syntyneiden ongelmien korjaaminen on kalliimpaa. Lisäksi järjestöjen toiminnalla on ollut positiivinen vaikutus myös mielen hyvinvointiin. Stengård, ym. (2009, s. 8) mukaan suurin osa ehkäisevästä mielenterveyden työstä tapahtuu lääketieteellisesti toteutettavien mielenterveyspalveluiden ulkopuolella, joihin lukeutuu myös järjestöt. Wahlbeck, ym. (2017) esittävät, että yhteisö on keskeinen ihmisten mielenterveyden luomisessa. Myös järjestöt lukeutuvat näihin yhteisöihin, joiden toimintaa tukemalla ja siihen panostamalla, voidaan samalla panostaa mielenterveyden tukemiseen. Järjestöt vaativat kävijöiltään päihteettömyyttä ja kun tähän sääntöön sitoudutaan, lopputuloksena on se, että ympäristöstä tulee päihteettömyyteen kannustava, kun asian kanssa ei tarvitse kamppailla yksin.

Tuloksista voidaan päätellä, että järjestöt ovat ihmisille muiden palveluiden ohella paikka, josta saa apua oman terveytensä ylläpitämiseen. Järjestöt täydentävät julkisten palveluiden, esimerkiksi sairaalan, tarjoamaa apua. Haastatteluissa kävi ilmi, että järjestö on tärkein paikka oman sairauden hoidossa ja sairaalassa tai terapiassa käynnin lisäksi heillä ei ole muuta toimintaa, johon osallistuisivat. STM:n (2023) mukaan järjestöjen tarjoama apu on osa sosiaali- ja terveydenhuollon ketjua. Yhteistyöllä pyritään varmistamaan järjestöjen toimintaedellytyksiä. Järjestöt ovatkin matalan kynnyksen palveluita, joten ne tavoittavat hyvin ihmisiä. Kävijän voi olla helpompaa tulla muiden vertaisten luokse, kuin mennä hakemaan apua ammattilaiselta. Yhdessä haastattelussa kävi ilmi, että on hankalampaa luoda yhteyttä ammattilaisen kanssa, kuin esimerkiksi järjestössä työskentelevien ja käyvien ihmisten kanssa, koska yleensä heillä on omakohtaista kokemusta esimerkiksi mielenterveyden ongelmista tai päihderiippuvuudesta. Haastateltavien vastauksista voi päätellä, että järjestön toimintaan osallistuminen on hyvin keskeinen osa elämää, sillä käynnit julkisella puolella ovat harvassa.

STM (2023) kertoo, että järjestöillä on myös tärkeä tehtävä osallisuuden vahvistamisessa. Tuloksista voidaankin päätellä, että ihmiset osallistuvat erilaisiin aktiviteetteihin ja askareihin järjestössä. Erilaiset ryhmät, retket ja muut tapahtumat ja työt järjestöllä lisäävät osallisuuden

kokemusta. Isola ja Leeman (2021) esittävät, että kun ihminen kokee osallisuutta, hän tekee omaa hyvinvointiaan ja terveyttään edistäviä valintoja. Osallisuuden kokemukseen liittyy elämän hallittavuus, kuuluminen joukkoon ja osallistuminen itselle mielekkääseen tekemiseen. Haastatteluissa kävi ilmi, että järjestö on palvellut tai edistänyt kävijöiden hyvinvointia ja ihminen ei kokenut haasteena osallistua järjestön toimintaan. Kävijät pystyvät osallistumaan itseään kiinnostaviin ja itselle mieluisiin aktiviteetteihin järjestön toiminnassa sekä kokevat yhteisöllisyyden ja ilmapiirin tärkeänä. Tästä voidaan siis päätellä, että järjestöt vahvistavat osallistumista ja sitä kautta osallisuuden kokemusta.

Johtopäätöksenä kävijöiden kokemukset järjestöistä ovat positiivisia ja järjestöjen toiminnan kautta saadaan apua ja tukea oman elämänsä erilaisiin osa-alueisiin. Järjestöjen toiminta näyttäytyy kävijöiden elämässä tärkeänä asiana ja paikkana, jonne tullaan näkemään ystäviä ja kohtaamaan vertaisia. Elämään on saatu mielekästä tekemistä ja rytmiä ja tukea mielen hyvinvointiin ja päihteettömään elämään. Tutkimukseen tuli myös hyvää vaihtelua ja luotettavuutta, kun kävijöiden toimintaan osallistumisen kesto on vaihtelevaa. Kävijät kertoivat positiivisia kokemuksia riippumatta siitä, ovatko he olleet toiminnassa pidemmän vai lyhyemmän aikaa mukana.

11 POHDINTA

Kokonaisuutena opinnäytetyön tekeminen ja prosessi oli minulle todella haasteellinen ja raskas. Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2021 opinnäytetyön aiheseminaarilla. Keväällä 2022 sain kuitenkin vasta osallistuttua ensimmäiseen seminaariin, jossa esittelin oman aiheeni. Muut opinnot veivät keskittymisen opinnäytetyöstä, joten teoriaa aloitin kirjoittamaan syksyn 2022 alussa. Pidin lyhyen ajankohtaiskatsauksen syksyn ensimmäisessä seminaarissa ja loppuvuoden seminaarissa esittelin teoriaosuuteni. Samaan aikaan aloin työstää haastattelurunkoa, koska ajattelin, että haluan aloittaa haastattelut heti teorian esiteltyäni. Paine alkoi kasvamaan, koska opinnäytetyöprosessini oli venynyt suhteellisen pitkäksi ja yritinkin saada haastattelut suoritettua heti vuoden loppuun mennessä. Osa haastatteluista meni kuitenkin vuoden 2023 alkupuolelle, mutta se ei onneksi haitannut. Sain suoritettua haastattelut ja aloitin heti niiden litteroimisen, jossa kuluikin paljon aikaa. Pidin lyhyen ajankohtaiskatsauksen kevään ensimmäisessä seminaarissa, sillä en ollut vielä saanut tuloksia kirjoitettua. Kevään toisessa seminaarissa esittelin valmistuvan työn.

Teoriapohja tukee mielestäni tutkimuksen tuloksia ja on monipuolista. Huomasin, että opinnäytetyön aiheeni teoriaan olisi voinut liittää monia erilaisia käsitteitä ja näkökulmia. Huomasin sen myös aikaisemmista tutkimuksista, joita aiheen tiimoilta oli tehty, sillä niissä oli osittain erilaisia käsitteitä kuin minun tutkimuksessani. Aihetta rajaamalla päädyin kuitenkin kyseisiin käsitteisiin ja olen tyytyväinen teoriapohjaan, jonka työlle sain lopulta luotua. Aineisto, jonka keräsin teemahaastatteluilla, olisi voinut olla laadukkaampaa vaikkakin sain mielestäni myös paljon laadukasta tietoa haastatteluiden avulla. Haastattelut sujuivat hyvin ja koin helpoksi lähestyä kutakin haastateltavaa, mutta haastatteluiden eteneminen olisi voinut sujua vähemmän kaavan mukaisesti. Esimerkiksi olisin voinut esittää enemmän jatkokysymyksiä. Haasteena koin sen, että tein haastattelut täysin yksin ja minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta käyttämästäni menetelmästä. Nyt kuitenkin tiedän, mitä tekisin toisin, kuten esittelisin oman haastattelurunkoni seminaarissa muille opiskelijoille tai testaisin sitä esimerkiksi toisella opiskelijalla ennen kuin ottaisin sen käyttöön oikeille haastateltaville. Oppimiskokemuksena teemahaastattelu oli siis antoisa, sillä opin virheistä ja jatkossa osaisin hyödyntää menetelmää paremmin.

Isoin haaste ja oppimiskokemus minulle opinnäytetyön tekemisessä oli se, että työ näyttäytyi minulle isona kokonaisuutena eikä pieninä palasina. Tämä teki työskentelystä vaikeampaa kuin mitä sen todellisuudessa olisi tarvinnut olla, mutta jokainen meistä oppii asiat eri tavalla

ja tämän prosessin myötä pystyn näkemään, kuinka työ muodostuu pala palalta ja muodostaa lopulta ison kokonaisuuden.

Sosionomin kompetensseja pystyy prosessista löytämään hyvinkin helposti. Sosionomin tulisi osata asettua yhteiskunnassa haavoittuvimmissa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle (Diak, i.a.). Omassa työssäni tämä on mielestäni näkynyt juuri siinä, että järjestöt vastaavat tähän osaamiseen ja työn tarkoituksena oli tuoda juuri tässä asemassa olevien ihmisten ääni kuuluviin. Sosionomin kompetensseihin liittyy myös kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, ja työn aikana olenkin tehnyt paljon kriittistä itsereflektiota omasta työskentelystäni esimerkiksi tutkimustuloksia analysoidessa. Työssä olen toiminut eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti suojelemalla jokaisen haastateltavan henkilöllisyyttä ja kertonut tutkittaville tutkimuksen vapaaehtoisuudesta. Työn tarkoituksena ja sen aikana olen myös edistänyt yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa tuomalla esiin kävijöiden omia kokemuksia järjestötyöstä. Myös järjestöjen toiminnassa näkyy näihin asioihin panostaminen. Opinnäytetyön avulla olen myös pystynyt kehittämään tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista, sillä olen tuottanut ja arvioinut hyvinvointia edistävää tietoa. Työssä on myös toimittu yhteistyössä työelämätahojen kanssa ja työskennelty yhteistyökykyisesti heidän kanssaan sopimalla haastatteluista ja niiden toteuttamisesta järjestöissä.

Jatkotutkimusehdotuksena ehdottaisin tutkimusta, jossa tutkitaan julkisten palveluiden ja järjestöjen yhteistyöstä Seinäjoen alueella. Erityisesti hyvinvointialueiden ja uuden avustus- ja rahoituslain voimaan astuessa, olisi mielenkiintoista tietää, että millä tavoin yhteistyö julkisen sektorin ja järjestöjen välillä näyttää. Tämän tutkimuksen voisi suorittaa haastattelemalla järjestöjen toiminnanjohtajia sekä muita työntekijöitä, jotka osaisivat enemmän kertoa siitä, että millä tavoin yhteistyötä tehdään julkisen sektorin kanssa. Lisäksi tietenkin tulisi haastatella julkiselta sektorilta työntekijöitä, jotka voisivat kertoa myös oman näkemyksensä yhteistyöstä järjestöjen kanssa.

Nyt kun opinnäytetyö on valmis, olen ylpeä siitä, että olen koostanut työn yksin, sillä moni muu on tehnyt opinnäytetyönsä kaksin. Voin siis olla tyytyväinen tähän tuotokseen, jonka olen saanut yksin aikaan. Se on minun oma ja minun näköiseni. Olen myös iloinen siitä, että olen saanut luoda työn yhteistyössä järjestöjen kanssa. Kiitos siis haastateltaville ja järjestöjen työntekijöille opinnäytetyöni mahdollistamisesta, ilman heitä se ei olisi onnistunut.

LÄHTEET

- Aaltola, J., & Valli, R. (2001). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus.
- Aaltola, J., & Valli, R. (2010). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannus.
- Alasuutari, P. (1995). *Laadullinen tutkimus* (3. uud. p.). Vastapaino.
- Arene (i.a.). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Haettu 21.3.2023. <https://www.arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>
- Cederberg, H. & Kyhkynen, J. (2022). ”Tämä on ensimmäinen paikka, missä hyväksytyt tällaisena ikinä”: Päihde- ja lainrikkojataustaisten kokemuksia KRIS – Tampere ry:n perhe- ja läheistyöstä. [AMK-opinnäytetyö, Laurea ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022062119002>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (DIAK). (i.a.). *Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK)*. Haettu 6.3.2023. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Dufva, V. (2003). Sosiaali- ja terveysjärjestöperheet kuvassa. Teoksessa Dufva, V., & Niemelä, J. (toim.) *Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat: Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella*. (s. 13–14). PS-kustannus.
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. (i.a.) *Päihdeongelman hoitaminen on ennaltaehkäisyä kalliimpaa*. Haettu 12.9.2022. <https://ehyt.fi/ei-leikata-sotejarjestoilta/paihdeongelman-hoitaminen-on-ennaltaehkaisy-kalliimpaa/>
- Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston järjestöt. (i.a.). *Ehkäisevälle päihdetyölle on tarvetta*. <https://www.ept-verkosto.fi/ehkaisevalle-paihdeetyolle-on-tarvetta/>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (2000). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (4. uud. p.). Vastapaino.
- Etelä-Pohjanmaan ensi- ja turvakotiyhdistys ry. (26.3.2021). *Rutiinien tärkeys kriisissä*. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/etelapohjanmaanensijaturvakoti/blogi/rutiinien-tarkeys-kriisissa/>
- Harju, A. (5.11.2020). *Suomalainen kansalaisyhteiskunta. Kansalaisfoorumi*. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/suomalainen-kansalaisyhteiskunta/>
- Heimonen, P. (2019). *Järjestöt, muutos ja johtajuus: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan ja johtajuuden rakentuminen yhteiskunnallisten muutosten keskellä*. (Tampereen

yliopiston väitöskirjat 119) [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. PunaMusta Oy - Yliopistopaino. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1223-7>

Heintzelman, S. J., & King, A. L. (2019). *Routines and meaning in life. Personality and social psychology bulletin*, 45(5), 688–699. <https://doi-org.libts.seamk.fi/10.1177/0146167218795133>

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita* (15. uud. p.). Tammi.

Hyvä Päivä. (i.a.). *Arkirytmii*. <https://hyvapva.fi/arkirytmii/>

Isola, A.-M., & Leemann, L. (2021). *Osallisuuden kokemus on hyvinvoinnin ja terveyden tekijä*. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 58(4), 381–383. <https://doi.org/10.23990/sa.112402>

Isola, A-M. (10.6.2022). *Mitä osallisuus on ja miten sitä edistetään?* [video]. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (THL). <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Jämsen, A., & Pyykkönen, A. (2014.) *Osallisuuden jäljillä*. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4lkill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Kallio, A. (i.a.). Litterointi. *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Haettu 7.12.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/litterointi/>

Kippola-Pääkkönen, A. (2018). Vertaistuen hyödyt ja haasteet kuntoutuksessa. teoksessa Lindh, J., Härkäpää, K., & Kostamo-Pääkkö, K. (toim.), *Sosiaalinen kuntoutuksessa* (s. 174–191). Lapland University Press. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-310-947-6>

Kivisaari, H., & Riskumäki, S. (2021). *Olkari: Kokemukset ja merkitykset kävijöille*. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/497349/Kivisaari_Heidi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

KRIS Suomen Keskusliitto. (i.a.). *KRIS-Etelä-Pohjanmaa ry*. Haettu 10.12.2022. <https://kris.fi/jasenyhdistykset-kris-suomi-finland/kris-etela-pohjanmaa-ry-seinajokki/>

KRIS Suomen Keskusliitto. (i.a.). *Mikä KRIS on?* Haettu 10.12.2022. <https://kris.fi/etusivu-kris-fi-rikollisten-revanssi-yhteiskunnassa-mita-kris-on/sample-page-mita-kris-yhdistys-on/>

Kuuskoski, E. (2003). Vertaistoiminta osana ihmisyyttä. Teoksessa Dufva, V., & Niemelä, J. (toim.) *Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat: Sosiaali- ja terveystieteet uudella vuosituhanella*. (s. 30–32). PS-kustannus.

- Laitinen, H. (2006). *TULE MUKAAN! Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Laki yhdistyslain muuttamisesta 135/2023. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230135>
- Lampinen, A. (2022). Rikollinen elämäntapa: Millainen on minuus ja maailmankuva rikollisen uran eri vaiheissa? *Tieteessä tapahtuu*. <file:///C:/Users/Rose/Downloads/114992-Artikkelin%20teksti-224403-1-10-20220222.pdf>
- Maakorpi, T., & Marttinen, R. (2010). *Vertaistuen ja yhteisöllisyyden merkitys päiväkeskusasiakkaiden kokemana*. [AMK-opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010112816020>
- Majasaari, J., & Piispanen, H. (2010). *Hyvän yhdistystoiminnan opas*. Perhehoitoliitto ry. http://www.sinut.fi/files/204/Yhdistystoimintaopas_nettiin.pdf
- Malm, T., & Pietiläinen, J. (2021). *Osallisuus hyvinvoinnin edistämässä*. [AMK-opinnäytetyö, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202103163467>
- Mental Health Foundation. (18. 2. 2022). *Peer support*. Haettu 7.3.2023. <https://www.mentalhealth.org.uk/explore-mental-health/a-z-topics/peer-support>
- Mielenterveystalo.fi. (i.a.). *Arjen hyvinvointi*. https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/maahanmuuttajat/Pages/arjen_hyvinvointi.aspx
- Mielenterveystalo.fi. (i.a.). *Vertaistuki*. <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/psykoosi/Pages/vertaistuki.aspx>
- Mikkonen, I., & Saarinen, A. (2018). *Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla*. Tietosanoma oy.
- Nivala, E., & Rynnänen, S. (2019). *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Gaudeamus.
- Nurmon Sininauha. (i.a.-a). *Etusivu*. Nurmon Sininauha ry. Haettu 15.11.2022. <https://nurmonsini nauha.com/>
- Nurmon Sininauha. (i.a.-b). *Meistä*. Nurmon Sininauha ry. Haettu 15.11.2022. <https://nurmonsini nauha.com/meista/>
- Nurmon Sininauha. (i.a.-c). *Plakkari*. Nurmon Sininauha ry. Haettu 15.11.2022. <https://nurmonsini nauha.com/plakkari/>
- Oikkari. (2022,a). *Kohtaamispaikka*. Haettu 23.11.2022. <https://olkkari.net/kohtaamispaikka/>

- Oikkari. (2022,b). *Viikko-ohjelma*. Haettu 23.11.2022. <https://olkkari.net/viikko-ohjelma/>
- Oikkari. (2022,c). *Yhdistyksen tarkoitus*. Haettu 23.11.2022. <https://olkkari.net/yhdistys/toiminnan-taustaa/>
- Repper, J., & Carter, T. (2011). *A review of the literature on peer support in mental health services*. *Journal of mental health*, 20(4), 392–411. <https://doi.org/10.3109/09638237.2011.583947>
- Salonen, K. (i.a.). *Arjen aapinen*. Suomen mielenterveysseura. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/497349/Kivisaari_Heidi.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Sarkkinen, H. (6.9.2021). *Sosiaali- ja terveysjärjestöjen itsenäinen toiminta on turvattava tulevassa rahoitusmallissa*. Sosiaali- ja terveysministeriö STM. <https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysjarjestojen-itsenainen-toiminta-on-turvattava-tulevassa-rahoitusmallissa>
- Saviranta, A., & Åhlberg, K. (2010). *Vertaistuen kokemukset ja merkitys eri asiakasryhmissä*. [AMK-opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010112816014>
- SivisNYT (2023). *Yhdistyslaki muuttui – me kerromme miten*. Opintokeskus Sivis. <https://www.sivisnyt.fi/yhdistyslaki-muuttui-me-kerromme-miten/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö STM. (2.3.2023). *Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitusmalli muuttuu 1.1.2024 alkaen*. <https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysjarjestojen-rahoitusmalli-muuttuu-1.1.2024-alkaen>
- Sosiaali- ja terveysministeriö STM. (20.1.2023). *Järjestöt ja yhdistykset osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää*. Haettu 1.3.2023. <https://stm.fi/jarjestot-ja-yhdistykset>
- Sosiaali- ja terveysministeriö STM. (i. a.) *Osallisuuden edistäminen*. Haettu 13.9.2022. <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. (23.11.2018). *Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu johonkin*. <https://www.soste.fi/kansalaisyhteiskunta/osallisuus-on-tunne-siita-etta-kuuluu-johonkin/>
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. (3.9.2020). *Sosiaali- ja terveysjärjestöt Suomessa*. <https://www.soste.fi/sote-jarjestot/sosiaali-ja-terveysjarjestot-suomessa/>
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. (11.9.2020). *Mitä sote-järjestöt tekevät*. <https://www.soste.fi/sote-jarjestot/mita-sote-jarjestot-tekevat/>

- Stengård, E., Savolainen, M., Sipilä, M., Nordling, E. (2009). *Ehkäisevä mielenterveystyö kunnissa: Aineistoa suunnittelun tueksi. Mitä ehkäisevä mielenterveystyö on?* Julkari. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085005>
- Suomen perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Särkelä, R. (2013). Järjestöjen ja kuntien yhteistyö eri näkökulmista. teoksessa Häkkinen, K., & Tourula, M. (toim.), *Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä: Näkökulmia järjestö-kuntayhteistyöhön*. (Sivut 7–9). SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.
- Särkelä, R. (2016). *Järjestöt julkisen kumppanista markkinoiden puristukseen: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen muutos sosiaalipalvelujen tuottajana vuosina 1990–2010*. Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (10.6.2022) *Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet*. Haettu 12.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (4.5.2020). *Osallisuus*. Haettu 12.9.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (6.11.2019). *Järjestöt. Järjestöt tarjoavat monipuolisia yhteistyömahdollisuuksia*. Haettu 12.9.2022 <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/verkko-pakka-ehkaisevaan-paihde-tyohon/avaintoimijat/jarjestot>
- Terveyskylä.fi. (13.2.2023). *Sosiaaliset suhteet*. Haettu 23.3.2023. <https://www.terveyskyla.fi/ikatalo/hyv%C3%A4-arki/sosiaaliset-suhteet>
- Terveyskylä.fi. (3.6.2022). *Mitä on vertaistuki?* Haettu 13.3.2023. <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mit%C3%A4-on-vertaistuki>
- Terveyskylä.fi. (i.a.). *Hyvä arki*. <https://www.terveyskyla.fi/ikatalo/hyv%C3%A4-arki>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (5. uud. laitos). Tammi.
- Tuominen, T. (2021). *Arjen toimijuus aikuissosiaalityön nuorilla miesasiakkaila: Tutkimus sosiaalitoimen miesasiakkaiden toimijuudesta omassa arjessaan*. [Lisensiaatintutkimus, Itä-Suomen yliopisto]. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/25562/urn_nbn_fi_uef-20210950.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Vierimaa, V. (2015). *Olkkarin kävijöiden kokemukset. Matalan kynnyksen kohtaamispaikan merkitys sekä vaikutukset kävijöiden elämään ja hyvinvointiin*. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96095/vierimaa_ville.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Vuorinen, M., Särkelä, R., Perälähti, A., Peltosalmi, J., & Londen, P. (2004). *Paikkansa pitävät: Sosiaali- ja terveysjärjestöt paikallisina toimijoina*. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Wahlbeck, K., Hannukkala, M., Parkkonen, J., Valkonen, J., & Solantaus, T. (2017). *Mielenterveyden edistäminen kansanterveystyön ytimessä*. Duodecim: Lääketieteellinen aikakauskirja. 133(10), 985–92. <https://www.duodecimlehti.fi/duo13731>
- World Health Organization. (17.6.2022). *Mental Health*. Haettu 6.3.2023. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>
- Yhdistyslaki 503/1989. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503#L2>
- YTHS Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö. (i.a.). *Mielenterveys*. <https://www.yths.fi/terveys-tieto/mielenterveys/>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Ilmoitus haastatteluista

Liite 3. Suostumuslomake haastatteluun

Liite 1. Haastattelurunko

1. Yleiset tiedot:
 - a. ikä

2. Kuinka pitkään on osallistunut toimintaan ja millä tavoin on osallistunut järjestön toimintaan?
 - a. Milloin on osallistunut ensimmäisen kerran?
 - b. Keneltä tai mistä on saanut tiedon järjestön toiminnasta?
 - c. Millaista oli lähteä ensi kertaa järjestön toimintaan mukaan?
 - d. Miten säännöllisesti osallistuu toimintaan?
 - e. Mikä toiminnassa erityisesti kiinnostaa?
 - f. Pystyykö osallistumaan toimintaan? Onko esimerkiksi haasteita osallistua johonkin aktiviteettiin?

3. Miten toimintaan osallistuminen on vaikuttanut muuhun arkeen?

4. Millaista tukea tai apua koet saaneesi elämääsi ja arkeesi, millaisiin asioihin?

5. Merkitys
 - a. Minkälainen merkitys toimintaan osallistumisella on ollut? Mitä asioita pidät tärkeänä?
 - i. vertaistuki, yhteisöllisyys, kavereita
 - ii. Millaisena koet muut kävijät, entä ohjaajat?
 - iii. rutiineja
 - iiii. sisältöä päiviin
 - iv. hyvinvointi

6. Muut palvelut
 - b. Käyttääkö muita sosiaali- ja terveyspalveluja? (ei tarvitse kertoa, että mitä!)
 - i. Osallistuuko jonkun toisen järjestön toimintaan?
 - ii. Kuinka pitkään on osallistunut sen toimintaan?
 - iii. Mitä kautta olet saanut tiedot toisesta järjestöstä?
 - iv. Osallistuuko säännöllisesti toimintaan siellä?
 - v. Minkälaista apua ja tukea on saanut sieltä?
 - c. Millaisena koet järjestön toimintaan osallistumisen muiden palveluiden esimerkiksi terveydenhuollon, sosiaalipalveluiden tai koulutuksen rinnalla?

Liite 2. Ilmoitus haastatteluista

Hei kävijä!

Nimeni on Rose Öling ja opiskelen sosionomiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Kirjoitan tällä hetkellä opinnäytetyötä aiheesta "Käyttäjien kokemuksia järjestötyöstä". Jotta pystyn saamaan tietoa kokemuksista, tarvitsisin haastateltavia (3) tutkimukseeni. Haluaisitko sinä vastata kysymyksiin liittyen kokemuksiisi järjestöstä ja sen merkityksestä elämääsi? Haastattelut tapahtuisivat ennen joulua viikoilla 49-50 ja 51 alkuviikosta, joko paikan päällä tai Teamsissa.

Haastattelut ovat teemahaastatteluja, jotka nauhoitan ja sen jälkeen kirjoitan puhtaaksi.

Nauhoituksia ei kuuntele kukaan muu kuin minä ja ne hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyössä ei mainita nimiä.

Osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Ilmoittaisitko halukkuudesta ohjaajalle tai sähköpostiini rose.oling@seamk.fi ja oletko KRISiltä, Olkkarilta vai Plakkarilta!

Kiitos jo etukäteen osallistumisesta!

-Rose

Liite 3. Suostumuslomake haastatteluihin**SUOSTUMUS
TUTKIMUKSEEN****Hei kävijä!**

Olen Rose Öling ja opiskelen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Tämä haastattelu koskettaa opinnäytetyötäni, jonka aiheena on "Käyttäjien kokemuksia järjestötyöstä".

Allekirjoittamalla lomakkeen, varmistetaan, että olet suostunut vapaaehtoisesti opinnäytetyötä koskevaan haastatteluun.

Haastattelussa esiin tulleita asioita käsitellään luottamuksella. Kenenkään henkilöllisyyttä ei tulla tunnistamaan opinnäytetyöstä. Haastateltavalla on oikeus keskeyttää haastattelu, siihen osallistuminen ja sen nauhoitus missä vaiheessa tahansa.

Paikka ja aika: _____

Allekirjoitus ja
nimenselvennys

Rose Öling